

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Rekodifikace soukromého práva z pohledu nestátních neziskových organizací

Recodification of Private Law from perspective of Non-Governmental Organizations

Student: Bc. Marcel Michnev

Vedoucí diplomové práce: Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Marcel Michnev**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Rekodifikace soukromého práva z pohledu nestátních neziskových organizací**
Recodification of Private Law from Perspective of Non-Governmental Organizations

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Rekodifikace soukromého práva
3. Aplikace nového občanského zákoníku na nestátní neziskové organizace
4. Analýza rekodifikace pro vybrané nestátní neziskové organizace
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KOLEKTIV AUTORŮ. *Nevýdělečné organizace 2012*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 294 s. ISBN 978-80-7357-737-7.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví, daně*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 264 s. ISBN 978-80-7263-825-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci kromě příloh vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 24. 4. 2015

Bc. Marcel Michnev

Obsah

1.	Úvod.....	5
2.	Rekodifikace soukromého práva.....	7
2.1.	Teorie práva.....	7
2.1.1.	Veřejné právo	7
2.1.2.	Soukromé právo.....	8
2.2.	Vývoj úpravy soukromého práva na území ČR	8
2.3.	Rekodifikace soukromého práva 2014	11
2.3.1.	Občanský zákoník.....	11
2.3.2.	Zákon o obchodních společnostech a družstvech.....	12
2.3.3.	Zákon o mezinárodním právu soukromém	13
2.4.	Právnícké osoby soukromého práva.....	13
2.4.1.	Obecná ustanovení.....	13
2.4.2.	Korporace	14
2.4.2.1.	Spolek	15
2.4.3.	Fundace.....	17
2.4.3.1.	Nadace	17
2.4.3.2.	Nadační fond.....	20
2.4.4.	Ústav	22
3.	Aplikace nového občanského zákoníku na nestátní neziskové organizace	24
3.1.	Nestátní neziskové organizace	24
3.1.1.	Historie neziskového sektoru na území ČR.....	24
3.1.2.	Definice neziskových organizací.....	24
3.2.	Status veřejné prospěšnosti	26
3.2.1.	Veřejná prospěšnost v Evropě	26
3.2.2.	Veřejná prospěšnost v ČR	27
3.2.3.	Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti	28
3.2.4.	Problematika veřejné prospěšnosti	32
3.3.	Transformace neziskových organizací	34
3.3.1.	Transformace občanských sdružení.....	34
3.3.2.	Transformace obecně prospěšných společností.....	40
3.3.3.	Transformace nadací a nadačních fondů	42
3.4.	Změny ve zdaňování nestátních neziskových organizací.....	44
3.4.1.	Daň z příjmů	44
3.4.2.	Daň z přidané hodnoty.....	47
3.4.3.	Daň dědická a daň darovací.....	48
3.4.4.	Daň z nemovitých věcí	48
3.4.5.	Daň z nabytí nemovitých věcí	49
3.4.6.	Silniční daň	49
3.5.	Změny v účetnictví nestátních neziskových organizací	50
3.5.1.	Audit	50
4.	Analýza rekodifikace pro vybrané nestátní neziskové organizace	52
4.1.	Občanské sdružení Dítě s diabetem.....	52
4.1.1.	Právní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	56
4.1.2.	Daňové změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	57
4.1.3.	Účetní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	57
4.2.	PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s.	58
4.2.1.	Právní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	61

4.2.2.	Daňové změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	62
4.2.3.	Účetní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva	63
5.	Závěr	64
	Seznam použité literatury	67
	Seznam zkratek	74
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1. Úvod

Tématem diplomové práce je rekodifikace soukromého práva z pohledu nestátních neziskových organizací. Diplomová práce se bude snažit odpovědět na následující otázky: do jaké míry ovlivnila rekodifikace fungování neziskových právních forem? Jak je nově definována nestátní nezisková činnost a jaký dopad měla rekodifikace na účetnictví a daňovou problematiku nestátních neziskových organizací? Co znamená status veřejné prospěšnosti pro nestátní neziskový sektor a jak se liší od definice veřejně prospěšných poplatníků?

Cílem diplomové práce je definovat základní změny v legislativě spojené s rekodifikací soukromého práva z pohledu nestátních neziskových organizací a především pak z daňového a účetního hlediska.

Již při psaní bakalářské práce zaměřené na specifika účetnictví neziskových organizací v porovnání s podnikatelskými subjekty mě upoutala problematika rekodifikace soukromého práva ve spojení se zákonem o statusu veřejné prospěšnosti, který měl konečně ukončit nejistou definici nestátních neziskových organizací. Ještě před vstupem nového občanského zákoníku v účinnost bylo v sektoru neziskových organizací velmi rušno především kvůli nejistoty, zdali opravdu vstoupí občanský zákoník v účinnost a jaké konkrétní změny to přinese do oblasti neziskových organizací. Další nejistota panovala kolem statusu veřejné prospěšnosti, který měl být upraven speciálním zákonem. Tento zákon neprošel schvalovacím procesem, ale bylo na něj často odkazováno jak v novém občanském zákoníku, tak také v připravovaných novelách daňových a účetních právních předpisů.

Dalším motivem pro výběr tématu je má práce v nestátní neziskové organizaci, konkrétně ve vzdělávacím institutu PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Náplní mé práce je vedení administrativy a také účetnictví v ostravské pobočce tohoto institutu.

V teoretické části se budeme zabývat soukromým právem a jeho úpravou na území České republiky. Podstatný prostor teoretické části bude věnován rekodifikaci soukromého práva, která je považována za největší právní změnu v soukromém právu v novodobých dějinách. Stěžejním tématem teoretické části je nový občanský zákoník, což je první část rekodifikace, a jeho nový pohled na právnické osoby soukromého práva, kterými jsou také subjekty neziskového sektoru.

V další části diplomové práce se budeme zabývat teoretickým vymezením nestátních neziskových organizací a dále budeme věnovat prostor statusu veřejné prospěšnosti. Dalšími klíčovými tématy praktické části budou transformace neziskových právnických osob a dopad rekodifikace soukromého práva na daňové zákony a účetní praxi z pohledu nestátních neziskových organizací.

Poznatky praktické části si následně ověříme na vybraných nestátních neziskových organizacích, konkrétně na Občanském sdružení Dítě s diabetem a vzdělávacím institutu PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s.

Při vypracování diplomové práce budou informace čerpány především z aktuální legislativy, odborné literatury, internetových zdrojů a podkladů z praxe. Použitou metodou pro vypracování diplomové práce bude analýza a komparace.

2. Rekodifikace soukromého práva

2.1. Teorie práva

Pojem „právo“ není snadné definovat, protože jej lze vnímat v mnoha rovinách. Za základní dělení práva z hlediska významových rovin lze považovat dělení na právo objektivní a subjektivní.¹ V subjektivním smyslu je právo definováno jako „*možnost chování zaručenou právním subjektům objektivním právem.*“² Objektivní právo lze chápat jako soubor právních norem, které lze charakterizovat jako obecně závazná pravidla chování stanovená nebo uznávaná státem. Právo lze dále v rámci rovin dělit na právo veřejné a soukromé.³

Zmíněné dělení není dáno právními předpisy, jedná se pouze o dělení z hlediska právní teorie. Je téměř nemožné stanovit hranici mezi právem soukromým a právem veřejným, protože se jedná o obory sobě velmi blízké a například na právo procesní lze nahlížet z obou perspektiv.⁴ V případě sporu je důležité stanovit kompetentní soud, který může vydat rozhodnutí, buď se jedná o soud v občanském řízení (soudkromoprávní spor), nebo o soud ve správním či trestním řízení (veřejnoprávní spor). Z důvodu, že docházelo k nejasnostem, zdali se má na spor nahlížet podle soukromého či veřejného práva, vznikl tzv. zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb. „*Podstatou rozhodování zvláštního senátu je určit, která ze stran sporu je příslušná vydat rozhodnutí v konkrétní věci.*“⁵

2.1.1. Veřejné právo

Veřejné právo je soubor norem, které upravují vztahy mezi orgánem veřejné moci a fyzickou či právnickou osobou. Jedná se tedy o nerovný vztah, ve kterém se střetávají nadřízené (orgán veřejné moci) a podřízené strany (občan, právnická osoba). Tento vztah je ve většině případů definován kogentním ustanovením zákona, tedy toto ustanovení je závazné

---

¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 22. ISBN 9788073804541.

² *ibid.*, s. 23

³ *Ibid.*

⁴ KINCL, J., V. URFUS a M. SKŘEJPEK. *Římské právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. s. 55. ISBN 3406400825.

⁵ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, *Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 sb.* [online] Nejvyšší správní soud [14. 1. 2011] Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Zvlastni-senat-zrizeny-podle-zakona-c-131-2002-Sb-/art/52?menu=269>

a nelze se od něj odchýlit. Podkategoriemi veřejného práva je například právo ústavní, správní, trestní, finanční a právo sociálního zabezpečení.⁶

2.1.2. Soukromé právo

Soukromé právo je založeno „na zásadě rovnosti všech subjektů, včetně státu, upravuje vztahy vznikající při uspokojování individuálních potřeb a zájmů jednotlivých fyzických a právnických osob.“⁷ Soukromé právo je v ČR převážně upraveno pomocí disponibilních právních norem, to znamená, že si jednotlivé strany mohou ve smlouvách definovat vlastní vztahy a mohou se odchýlit od soukromoprávních zákonů, je však důležité, aby došlo ke konsenzu mezi smluvními stranami a aby byla zachována relativní rovnost v těchto vztazích.⁸ Do kategorie soukromého práva patří například právo občanské, obchodní, rodinné a pracovní.

2.2. Vývoj úpravy soukromého práva na území ČR

Na úvod je důležité zmínit několik zásadních mezníků v úpravě soukromého práva na území Evropy, ze kterých vychází legislativní úprava soukromého práva v ČR. První myšlenky spojené se snahou uceleně uzákonit normy společenského života se datují do 6. století, tehdy za vlády východořímského císaře Justiniána I. vznikl občanský zákoník „Corpus iuris civilis.“⁹ Další rozvoj soukromoprávní úpravy v Evropě byl spojen až s myšlenkovým proudem osvícenství. Roku 1804 vznikl občanský zákoník Francouzů „Code civil des Français“, který platí v novelizované podobě dodnes.

Pro sledování vývoje legislativní úpravy soukromého práva na území českých zemí je však důležitější rakouský „Všeobecný zákoník občanský pro veškeré německé země dědičné“, v originálním znění nazýván „Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie“ (dále jen ABGB), který vstoupil v účinnost 1. ledna 1812. Účinnosti předcházelo dlouhé úsilí Marie Terezie a také Josefa II. O unifikaci soukromého práva v kontextu centralizace českých a rakouských zemí. Celý proces vývoje ABGB byl zahájen v únoru 1753 rozhodnutím Marie Terezie o společném zákoníku pro

⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 117. ISBN 9788073804541.

⁷ HALFAR, Bohuslav. a kol. *Právo*, 3. vyd. Ostrava: VŠB-TUO, 2008. s. 44. ISBN 9788024819068

⁸ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 117. ISBN 9788073804541.

⁹ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 8. ISBN 9788087475164.

země rakouské a české, původní zákoník se měl jmenovat Codex Theresianus.¹⁰ ABGB v Rakousku, stejně jako Code civil ve Francii, platí v novelizované podobě dodnes.

Dne 28. října 1918 vznikla Československá republika rozpadem Rakousko-Uherska. Prvotní legislativa byla vytvořena recepčním zákonem (zákon č. 11/1918 Sb.), kterým Československo převzalo ABGB v novelizované podobě, ale pouze pro Čechy, Moravu a Slezsko. Území Slovenska a Podkarpatské Rusi se řídilo uherským právem. Konkrétní snahou o zrušení právního dualismu a o centralizaci soukromého práva na území první republiky byl například návrh nové osnovy občanského zákoníku z roku 1937. Přestože se na osnově pracovalo 11 let, setkala se při své publikaci s kritickými ohlasy, a proto zůstalo pouze u osnovy. Následující snahy sjednotit právní dualismus v úpravě soukromého práva na území celého tehdejšího Československa byly neúspěšné z důvodu politické nestability v období po Mnichovské dohodě v září 1938.¹¹

V roce 1845 bylo přijato mnoho zákonů, které neblaze ovlivňovaly do té doby nastolené soukromoprávní vztahy, jednalo se především o znárodňovací dekrety a také dekrety o národní správě (č. 5/1945 Sb.) a konfiskaci půdy (č. 12/1945 Sb.).¹² V únoru 1948 se v Československu chopila moci Komunistická strana Československa (KSČ). Pod taktovkou tehdejšího prezidenta Klementa Gottwalda vznikaly v letech 1949-1950 nové zákony. Během tzv. právnícké dvouletky měl být přepracován celý právní řád v rámci marxistické ideologie.¹³ Mezi nově vzniklými zákony byl také občanský zákoník (zákon č. 141/1950 Sb.), který vycházel ze socialistického pojetí soukromého práva, konkrétně ze sovětského občanského zákoníku z roku 1922. Nutno podotknout, že občanský zákoník z roku 1950 již platil současně také pro Slovensko. Hlavním autorem občanského zákoníku z roku 1950 byl prof. JUDr. PhDr. Dr.h.c. Viktor Knapp, DrSc., který ve svých pamětech v souvislosti s právníckou dvouletkou píše: „(...) *chtěl jsem všechno reformovat, všechno změnit, a to třeba i za cenu toho, že moudré nahradím nemoudrým.*“¹⁴ Z důvodu časové tísně se ne vše z původního právního řádu podařilo úplně změnit. V rekodifikaci z roku 1950 se objevila také ustanovení z návrhu osnovy občanského zákoníku z roku 1937. „*Navzdory výrazným inovativním tendencím si tak OZ 1950 zachoval zejména*

---

¹⁰ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 9-16. ISBN 9788087475164.

¹¹ *ibid.*, s. 18-20.

¹² *ibid.*, s. 20.

¹³ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. s. 519. ISBN 8072017411.

¹⁴ *ibid.*

ve srovnání s dalším občanským zákoníkem, základní rysy civilního kodexu ve smyslu kontinentální tradice.“¹⁵

V šedesátých letech 20. století byl občanský zákoník z roku 1950 označen za „brzdící element dalšímu socialistickému rozvoji“¹⁶ a z tohoto důvodu započaly přípravy nové legislativy soukromého práva. Dne 26. února 1964 Národní shromáždění přijalo novou podobu občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.). Zákon byl postaven také na marxistické ideologii, ale „byl programově zcela zdeformován.“¹⁷ Z tohoto důvodu je považován „za jeden z nejinnovativnějších resp. nejkurióznějších občanských zákonů historie kontinentálního právního systému.“¹⁸ Občanský zákoník z roku 1964 platil na území České republiky do konce roku 2013. Ve Slovenské republice tento zákon platí dodnes pod názvem „zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník“. Zásadní novela zákona proběhla roku 1982, kdy se většina právních institutů vrátila k právní úpravě z roku 1950.¹⁹ Odpoutání od socialistických tendencí proběhlo v roce 1991 díky novelizaci zákonem č. 509/1991 Sb., zákon, kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Na novelizaci z roku 1991 se také podílel profesor Knapp. Kromě zmíněných novelizací vznikaly také samostatné zákony, které doplňovaly a rozšiřovaly definice soukromoprávních vztahů, jednalo se například o obchodní zákoník, zákoník práce, zákon o rodině a také zákony definující nestátní neziskové organizace (zákon o sdružování občanů, zákon o obecně prospěšných společnostech, zákon o nadacích a nadačních fondech).

---

¹⁵ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. s. 519. ISBN 8072017411.

¹⁶ BĚLOVSKÝ, Petr. Občanské právo. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2009. s. 437, Dostupné z: http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/15_425-462_komunistickepravo-cz_Belovsky_Obcanske-pravo.pdf

¹⁷ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. s. 521. ISBN 8072017411.

¹⁸ *ibid.*

¹⁹ *ibid.*, s. 523.

2.3. Rekodifikace soukromého práva 2014

2.3.1. Občanský zákoník

Přestože si politici uvědomovali nutnost změny právní úpravy soukromého práva po pádu komunismu na území České republiky, došlo ke schválení věcného záměru rekodifikovat soukromé právo až dne 18. dubna 2001 za úřadování ministra spravedlnosti Otakara Motejla. Přípravou věcného záměru byli pověřeni prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a Doc. JUDr. Michaela Zuklínová, CSc. Návrh paragrafovaného znění občanského zákoníku byl hotov a předložen veřejnosti k diskuzi dne 17. května 2005. Návrh paragrafovaného znění se mimo jiné nechal inspirovat návrhem osnovy z roku 1937 a také ABGB. Připomínkové řízení bylo ukončeno v srpnu 2008 a začátkem roku 2009 byl návrh předložen vládě, která jej následně schválila. Kvůli politickým poměrům neprošel návrh zákona kompletním schvalovacím procesem, a proto byl v roce 2010 připraven druhý pokus o přijetí občanského zákoníku. V roce 2012 byl návrh občanského zákoníku přijat s plánovaným datem účinnosti od 1. 1. 2014. Bohužel ani do konce roku 2013 nebylo zcela jisté, že nový občanský zákoník bude od prvního dne roku 2014 platit, důvodem byly sílící hlasy, které se snažily účinnost zákona odložit, mezi nimi také hlas České advokátní kanceláře.²⁰ I přes snahy odložit účinnost NOZ, nabyl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinnosti dnem 1. ledna 2014. Pro zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se vžil obecně užívaný pojem „nový občanský zákoník“ (dále jen NOZ).

Cílem autorů, dle slov prof. Eliáše z roku 2008, bylo „napsat obyčejný kodex pro normální evropský stát. Následkem toho je vznikající občanský zákoník jiný než současný: ne proto, že by a priori chtěl vše měnit; ale z toho důvodu, že ten stávající z evropského kontextu podstatně vybočuje a beze změn se s ním nesrovná.“²¹ Vlastnostmi, kterými vybočoval občanský zákoník z roku 1964 z evropského kontextu, byla rozsáhlá spleť soukromoprávních zákonů, které vznikaly v průběhu účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., a především zakořeněná socialistická ideologie. Z tohoto důvodu si klade NOZ za cíl nastolit prioritu svobody člověka před státem a upravit soukromé právo v České republice v jednom uceleném kodexu.²²

²⁰ STEJSKAL, Jan. *Právní úprava nestátních neziskových organizací vlivem NOZ – současná situace*. ÚNES. 2013, č. 11. ISSN: 1214-181X, s. 7.

²¹ ELIÁŠ, Karel. *Nový rok přináší nový občanský zákoník* [online]. 2008. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-22701640-novy-rok-prinasi-novy-obcansky-zakonik>

²² ELIÁŠ, Karel. *Jak vypadají zásady nového občanského zákoníku?* [online]. 2012. Dostupné z: <http://pravnihradce.ihned.cz/c1-58984220-jak-vypadaji-zasady-noveho-obcanskeho-zakoniku>

NOZ se skládá z pěti částí (obecná část, rodinné právo, absolutní majetková práva, relativní majetková práva a ustanovení společná, přechodná a závěrečná) a ve svých 3081 paragrafech nahrazuje více než 100 dřívějších zákonů,²³ např.: zákon o rodině, zákon o vlastnictví bytů a také zákony týkající se nestátních neziskových organizací (zákon o obecně prospěšných společnostech, zákon o nadacích a nadačních fondech, zákon o sdružování občanů). Další změnou je terminologie, protože NOZ se snaží používat v co největší míře české pojmy,²⁴ mnoho dosud používaných slov bylo nahrazeno původně českými, například se nově používají v právní terminologii slova jako údaj, nakládat, umístit, zapsat místo původně používaných: informace, disponovat, instalovat, registrovat. „Pro lepší přehlednost kodexu byla přijata zásada, že jeden paragraf má obsahovat nanejvýš dva odstavce a že jeden odstavec paragrafu má obsahovat nanejvýš dvě věty.“²⁵ Nový občanský zákoník je rozdělen na hlavy, díly, oddíly a pododdíly.

Ještě dříve, než NOZ vstoupil v účinnost, se vědělo, že bude třeba jej novelizovat. Pracovní verze návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, byl zveřejněn v srpnu 2014 a v případě, že by byl schválen v původní podobě, ovlivnil by podstatnou část nového občanského zákoníku. Prozatím je návrh zákona zveřejněn pouze k veřejné diskuzi, ale očekáváme, že NOZ bude v dohledné době novelizován.

2.3.2. Zákon o obchodních společnostech a družstvech

Druhou částí rekodifikace soukromého práva v České republice je zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen zákon o obchodních korporacích), ten společně s NOZ nahradil obchodní zákoník z roku 1991 (zákon č. 513/1991 Sb.). Obchodní zákoník z roku 1991 byl rozdělen na obecná ustanovení (část první), obchodní společnosti a družstva (část druhá), obchodní závazkové vztahy (část třetí) a ustanovení společná, přechodná a závěrečná (část čtvrtá). Po diskuzích zákonodárců, zda všechna ustanovení týkající se obchodních korporací (obchodní společnosti a družstva) spojit do nového občanského zákoníku či nikoli, bylo rozhodnuto, že legislativní úprava obchodních korporací bude řešena zvláštním právním předpisem z důvodu rozsáhlosti úpravy. I přesto byla část první a část třetí původního

---

²³ Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Obecná část nového občanského zákoníku* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR. 2013. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/MS_brozura_obecna_cast.pdf

²⁴ *ibid.*

²⁵ *ibid.*

obchodního zákoníku připojena k NOZ a pouze část druhá a čtvrtá byla nahrazena zákonem o obchodních korporacích.

Zákon o obchodních korporacích definuje úzký okruh tuzemských právnických osob, tzv. obchodních korporací a je úzce spjat s NOZ a dalšími právními předpisy, např.: zákon o přeměnách obchodních společností, zákon o veřejných rejstřících apod.

2.3.3. Zákon o mezinárodním právu soukromém

Třetí a zároveň poslední částí rekodifikace soukromého práva je zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Tento zákon řeší především přeshraniční soukromoprávní vztahy a také procesní záležitosti. Původní zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, byl zrušen k 31. 12. 2013.

2.4. Právnické osoby soukromého práva

2.4.1. Obecná ustanovení

Osobami soukromého práva jsou osoby fyzické a právnické. My se zaměříme především na osoby právnické, které jsou upraveny ve třetím díle druhé hlavy NOZ. Právnická osoba (dále jen PO) je dle § 20 odst. 1. definována jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.*“²⁶ Původně užívaný pojem právní subjektivita je od 1. 1. 2014 nahrazen pojmem právní osobnost. Definice právní osobnosti je uvedena v § 15 jako „*způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.*“²⁷

Dále se v obecných ustanoveních právnických osob pojednává o obecných zásadách závazných pro právnické osoby v případě, že zákon nestanoví jinak. V § 122 a následujících je řešeno ustavení a vznik PO, mezi zásadní právní ujednání patří například nutnost vést zakladatelské právní jednání v písemné formě. PO může vzniknout zápisem do veřejného rejstříku, popřípadě nabytím účinnosti zákona, na základě kterého PO vzniká, nestanoví-li zákon jinak. Dále pak § 132 - § 135 se zabývá názvem PO, ten musí odlišovat PO od jiné PO a musí

---

²⁶ § 20 odst. 1. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033.

²⁷ § 15 odst. 1. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033.

obsahovat označení právnické formy. O sídle PO je pojednáno v ustanoveních NOZ § 136 - § 143. Důležitým paragrafem je § 144, který se zabývá účelem PO. NOZ rozděluje všechny PO do dvou kategorií podle účelu založení. Buď se jedná o PO založenou v soukromém, nebo ve veřejném zájmu. Účel se posuzuje podle hlavní činnosti právnické osoby. Veřejným zájmem se následně zabývá NOZ v paragrafech 146 až 150, v části nazvané „Veřejná prospěšnost“. Téma veřejné prospěšnosti je stěžejní pro fungování neziskového sektoru v ČR, proto mu bude věnováno více prostoru ve třetí kapitole. Dále se obecné ustanovení zabývá orgány PO a stanovuje podmínky členství v nich. Další problematikou obsaženou v obecném ustanovení je jednání jménem PO, zrušení a zánik PO.

Z obecných ustanovení se vychází v případě, že zákon nestanoví jinou alternativu u konkrétních právnických osob. V rámci NOZ jsou formy právnických osob rozděleny do tří skupin: korporace, fundace a ústav.

2.4.2. Korporace

Název korporace vychází z latinského slova „corpus“, což znamená tělo. Korporace je PO založena za účelem sdružování osob. Korporace lze považovat za nejstarší, a podle Ottova slovníku naučného také za nejdůležitější, právnické osoby.²⁸ Vznik korporací se datuje do doby římského práva, dokonce je o korporacích zmínka v nejstarší legislativní úpravě římského práva z poloviny 5. století př. n. l. – v Zákoníku dvanácti desek. Ve starověkém Římě byly korporace rozděleny na soukromoprávní spolky (collegia) a veřejnoprávní korporace (římský stát, města a obce). Pro vznik collegia tehdy stačilo, aby se sešlo několik osob, které si vypracovaly své stanovy, ty nesměly obsahovat nic nemravného, ani nedovoleného.²⁹

Pojem veřejnoprávní korporace se v ČR obecně používá v zákoně o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.) a v zákoně o krajích (zákon č. 129/2000 Sb.), tento pojem však není blíže definován, ale obecně lze veřejnoprávní korporaci chápat jako subjekt veřejné správy.

Od 1. ledna 2014 se pojem korporace dostává také do soukromoprávní legislativy České republiky. Podle § 210 NOZ je korporace právnickou osobou vytvářenou společenstvím osob. Důležitost je přisuzována v rámci korporace vnitřnímu řádu, který musí být dodržován všemi členy. Pro úplnost připomeňme, že pojem korporace vstoupil nově také do právní úpravy

²⁸ HEYROVSKÝ, Jaroslav. Korporace. *Ottův slovník naučný* [online]. Praha : J. Otto, 1899. s. 854.

Dostupné z: <http://archive.org/stream/ottvslovnknauni42ottogoo#page/n881/mode/2up>

²⁹ KINCL, J., V. URFUS a M. SKŘEJPEK. *Římské právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. s. 80-81. ISBN 3406400825.

obchodních společností a družstev podle zákona o obchodních korporacích, zde pojem obchodní korporace zahrnuje všechny právní formy obchodních společností a družstva.³⁰

2.4.2.1. Spolek

Spolek patří jako jediná právní forma mezi korporace definované podle NOZ, konkrétně se úpravou spolků zabývá § 214 - § 302 NOZ. Spolek je založen za účelem naplňování společných zájmů členů spolku, k čemuž musí vést také hlavní činnosti spolku. Kromě toho může být vyvíjena také vedlejší hospodářská činnost za účelem podpory hlavní činnosti. Hlavní činnost může být vzájemně, ale i veřejně prospěšná.³¹ Minimální počet členů je stanoven na tři a jejich členství musí vzniknout a může zaniknout na dobrovolné bázi.

a) Založení a vznik

Minimálně tři zakladatelé založí spolek v případě, že se shodnou na stanovách, které podle § 218 musí obsahovat alespoň název a sídlo spolku, účel spolku, statutární orgán, práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat. Konkrétní vymezení hlavní činnosti nemusí být ve stanovách uvedeno, což potvrzuje také pan docent Stejskal: „*Nový občanský zákoník vyžaduje do stanov zapsat účel (cíl), nikoliv specifikaci činnosti (prostředku) k jeho naplňování.*“³² Stanovy jsou uloženy v sídle spolku v úplném znění. Spolek vzniká zápisem do veřejného spolkového rejstříku. Návrh na zápis podávají zakladatelé nebo pověřená osoba.

b) Organizace

Ve svých stanovách si spolek určí své orgány, především nejvyšší a statutární orgán spolku. Statutárním orgánem zastupuje spolek ve všech záležitostech a může mít buď kolektivní (výbor), nebo individuální (předseda) charakter. Statutární orgán je volen nejvyšším orgánem. V případě, že si spolek ve svých stanovách nestanoví jinak, je za nejvyšší orgán spolku považována členská schůze. Členská schůze zasedá na základě svolání statutárním orgánem minimálně jednou ročně a je usnášeníschopná pouze v případě, že se schůze účastní více než polovina členů spolku. Statutární orgán zajistí zápis z členské schůze nejpozději do třiceti dnů.

---

³⁰ Zákon č. 90 ze dne 22. 3. 2012, o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 34. § 1 odst. 1.

³¹ STEJSKAL, Jan. *Transformace občanských sdružení do obecně prospěšných společností*. ÚNES. 2013, č. 6. s. 3. ISSN: 1214-181X,

³² ibid.

Kromě zmiňovaných orgánů může spolek ve svých stanovách zřídit také kontrolní a rozhodčí komisi, popřípadě jiné orgány, jak vyplývá z § 243. Kontrolní komise dohlíží na řádné vedení a vykonávání činnosti v souladu se stanovami. Rozhodčí komise rozhoduje o sporných záležitostech v rámci spolku.

Zakladatelé mají možnost založit pobočný spolek jako organizační jednotku na základě stanov podle ustanovení § 228 - § 231 NOZ. Pobočný spolek může mít právní osobnost. Z názvu pobočného spolku musí být patrné, ke kterému spolku je ve vztahu pobočným, a stejně tak musí být v názvu uvedena jeho vlastnost pobočného spolku. „*Ode dne zápisu pobočného spolku do veřejného rejstříku ručí hlavní spolek za dluhy pobočného spolku v rozsahu určeném stanovami.*“³³

Spolky mohou mezi sebou uzavírat smlouvy o fúzi. Fúze může proběhnout buď sloučením (jeden ze slučovaných spolků pokračuje i nadále), nebo splynutím (vzniká nový spolek). Každému členovi musí být zpřístupněna smlouva o fúzi, stanovy nástupnické společnosti, výkaz majetku a závazků všech zúčastněných spolků, popřípadě důvodová zpráva k fúzi. Po schválení fúze nejvyšším orgánem přechází členství všech členů ze zanikajícího spolku do spolku nástupnického.

Jako další spolková kombinace je zákoníkem v § 288 - § 302 definována možnost rozdělení spolku. K rozdělení je nutná smlouva o rozdělení, v případě rozdělení sloučením, nebo projekt rozdělení, v případě rozdělení se založením nových spolků. Smlouva o rozdělení obsahuje alespoň základní identifikační prvky zanikajících a nástupnických spolků, majetkové a zaměstnanecké poměry po rozdělení a rozhodný den. V projektu rozdělení je nutné uvést navíc stanovy nástupnického spolku.

c) Výroční zpráva a audit

Jak vyplývá z NOZ, nemá spolek povinnost zveřejňovat výroční zprávu a ani ji nechat ověřit auditorem.

d) Zrušení a zánik

„Soud zruší spolek s likvidací na návrh osoby, která na tom má oprávněný zájem, nebo i bez návrhu v případě, že spolek, ač byl na to soudem upozorněn,

---

³³ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 229 odst. 4.

- a) *vyvíjí činnost zakázanou v § 145,*
- b) *vyvíjí činnost v rozporu s § 217,*
- c) *nutí třetí osoby k členství ve spolku, k účasti na jeho činnosti nebo k jeho podpoře, nebo*
- d) *brání členům ze spolku vystoupit.* ³⁴

Ad a) Zakázanou činností podle § 145 se rozumí popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení. Dále se zakázanou činností také rozumí rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti, podpora násilí, popřípadě založení osoby s ozbrojenými složkami bez výslovného povolení zákona, nebo řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění.

Ad b) Činnost v souladu s § 217 se týká provozování hlavní činnosti výhradně k uspokojování a ochraně zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Vedlejší hospodářská činnost může být provozována pouze k podpoře hlavní činnosti a stejně tak zisk může být použit pouze pro spolkovou činnost.

Samotná likvidace se řídí ustanoveními § 269 - § 273 NOZ. Likvidátor zpeněží majetek spolku pouze v rozsahu nutném pro splnění dluhů. S likvidačním zůstatkem naloží likvidátor podle stanov, v případě že to není možné, nabídne likvidátor likvidační zůstatek obdobnému spolku s obdobným účelem, popřípadě obci či kraji, na jejímž území má spolek sídlo.

2.4.3. Fundace

„Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu.“ ³⁵

V novém občanském zákoníku jsou definovány dva typy fundací: nadace a nadační fond. Vnitřní organizace fundací je převážně upravena vnitřními stanovami.

2.4.3.1. Nadace

Nadace jako právnická forma je ustanovena v § 306 - § 393 NOZ. Činnost nadace by měla sloužit k společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Konkrétní účel může být jak veřejně, tak dobročinně prospěšný, ale i jiný účel. Za veřejně prospěšnou činnost se považuje dle

³⁴ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 268 odst. 1.

³⁵ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 303.

§ 306 činnost k podpoře obecného blaha. Za dobročinně prospěšnou činnost je považována podpora určitého okruhu osob. Nadace nemůže být založena za účelem podpory politických stran a hnutí.

a) Založení a vznik

Nadace se zakládá nadační listinou. Nadační listina může mít charakter zakládací listiny nebo pořízením pro případ smrti, tedy konkrétně závětí, dědickou smlouvou, dovětkem, v každém případě musí mít formu veřejné listiny, tedy notářského zápisu. „*Zakládací listina nadace obsahuje alespoň*

- a) název a sídlo nadace,*
- b) jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,*
- c) vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,*
- d) údaj o výši vkladu každého zakladatele,*
- e) údaj o výši nadačního kapitálu,*
- f) počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají,*
- g) počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejích prvních členů, případně, není-li dozorčí rada zřizována, jméno a bydliště prvního revizora,*
- h) určení správce vkladů a*
- i) podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.“³⁶*

Ad a) Název musí obsahovat slovo „nadace“ a musí v něm být obsažen účel, pro který byla nadace založena.

V případě zakládání nadace pořízením pro případ smrti musí pořízení obsahovat alespoň body a, c, d, e, i. Konkrétní podobu ostatních bodů může stanovit osoba určená v pořízení či vykonavatel závěti.

Nadace vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku. Nadace ve veřejném rejstříku musí dle § 314 zveřejnit svůj statut, který musí obsahovat alespoň způsob jednání orgánů nadace a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně též okruh osob, kterým je lze

---

³⁶ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 310.

poskytovat. Statut lze chápat jako základní organizační dokument nadace a je druhým nejdůležitějším dokumentem.³⁷ Dále ve veřejném rejstříku nadace uvádí výši svého nadačního kapitálu, ten musí být alespoň 500 000 Kč. Dříve, než nadace vznikne, musí dosahovat souhrnná výše vkladu alespoň 500 000 Kč.

b) Organizace

Statutárním orgánem nadace je správní rada, ta musí mít minimálně tři členy. Členy správní rady si volí a odvolává správní rada sama. Funkci kontrolního orgánu může vykonávat buď dozorčí rada, nebo revizor. Dozorčí rada musí být zřízena v případě, že nadační kapitál dosahuje 5 000 000 Kč. Dozorčí rada se skládá minimálně ze tří členů, své členy si dozorčí rada volí také sama, nestanoví-li nadační listina jinak. Revizor je volen správní radou a jeho funkční období je maximálně pětileté.

Člen správní a dozorčí rady, stejně jako revizor nesmí být vůči nadaci v pracovním poměru a dále musí být ve vztahu k účelu nadace bezúhonný. Člen správní rady nesmí být zároveň členem dozorčí rady nebo revizorem a likvidátorem, stejně tak člen dozorčí rady a revizor nesmí být členem správní rady ani likvidátorem.

Nadace má možnost fúze sloučením s jinou nadací či nadačním fondem. V případě sloučení nadace s nadačním fondem musí vzniknout nadace. Smlouva o sloučení musí mít formu veřejné listiny. Přeměna nadace se řídí ustanovením § 376 - § 390. Nadace má dále možnost přeměny na nadační fond, a to v případě, že to její nadační listina vysloveně připouští.

c) Výroční zpráva a audit

Nadace povinně sestavuje výroční zprávu do šesti měsíců od ukončení předcházejícího účetního období. Výroční zpráva obsahuje účetní závěrku a přehled o veškeré činnosti nadace.
„Ve výroční zprávě nadace uvede alespoň

- a) přehled o vlastním majetku a závazcích,*
- b) u jednotlivých nadačních darů přehled o osobách, které poskytly nadační dar v hodnotě vyšší než 10 000 Kč,*

---

³⁷ FRIŠTENSKÁ, Hana a kol. *Průvodce Občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy*. [online] Fórum dárců 2013, s. 29. [cit. 14. 2. 2015] Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8754/nadacni-fond-po-rekodifikaci-soukromeho-prava-subsidiarita-ci-analogie-uvnitř-nadacního-prava.aspx

- c) *přehled o tom, jak byl majetek nadace použit,*
- d) *přehled o osobách, kterým byl poskytnut nadační příspěvek v hodnotě vyšší než 10 000 Kč,*
- e) *zhodnocení, zda nadace při svém hospodaření dodržela pravidla pro poskytování nadačních příspěvků podle § 353 až 356, a přehled nákladů na vlastní správu a*
- f) *zhodnocení základních údajů roční účetní závěrky a zprávu auditora, je-li nadace povinna mít účetní závěrku ověřenou auditorem.* “³⁸

Podle § 341 NOZ je nadace povinna nechat ověřit účetní závěrku auditorem v případě, že dosáhne nadační kapitál nebo obrát v uplynulém účetním období výše alespoň 5 000 000 Kč. „*Ověření auditorem podléhá účetní závěrka i v případě, rozhoduje-li se podle ní o zvýšení nebo o snížení nadačního kapitálu, nebo o přeměně nadace.*“³⁹

Nadace účtuje odděleně o nadačních příspěvcích, o ostatních činnostech k naplnění účelu nadace a o nákladech na správu nadace.

d) Zrušení a zánik

„*Bylo-li dosaženo účelu, pro který byla nadace založena, je nadace zrušena a správní rada zvolí likvidátora.*“⁴⁰ Další možností je zrušení nadace soudem, a to na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a to v případech stanovených v § 377 NOZ. Likvidátor zpeněží likvidační podstatu a v případě, že nadační listina neurčí, jak má být s nadačním zůstatkem naloženo, nabídne likvidátor likvidační zůstatek primárně nadaci s obdobným účelem, dále pak obci či kraji podle sídla nadace.

Nadace zaniká výmazem z veřejného rejstříku.

2.4.3.2. Nadační fond

Legislativně je nadační fond upraven v § 394 - § 401 NOZ, což znamená, že je mu věnováno pouze 8 paragrafů, pro srovnání je nadace upravena v 87 paragrafech. U právního ustanovení nadačních fondů chybí paragraf, který by stanovoval, že pro fungování nadačních fondů se použijí obecná ustanovení o právnických osobách dle NOZ, i když se toto obecně

³⁸ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 358, odst. 3.

³⁹ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 341, odst. 2.

⁴⁰ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 376.

předpokládá. Na základě návrhu novelizace občanského zákoníku by měla být tato formule nově vložena do § 394 odst. 3.⁴¹ Činnost nadačního fondu by měla sloužit, stejně jako činnost nadace, k společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Jak je uvedeno v § 394 odst. 2 musí název nadačního fondu obsahovat sousloví „nadační fond“.

e) Založení a vznik

Založení nadačního fondu probíhá na základě zakládací listiny. Zakládací listina nadačního fondu musí obsahovat alespoň stejné body jako zakládací listina nadace, s výjimkou bodu e) údaje o výši nadačního kapitálu, a to z důvodu, že nadační fond nevytváří nadační jistinu. Nadační fond vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku.

f) Organizace

Organizační struktura nadačních fondů není v NOZ blíže definovaná. Avšak z textu ustanovení § 396 a § 399, kde se hovoří o správní a dozorčí radě a revizorovi, lze předpokládat, že struktura by měla být obdobná jako u nadace, tedy statutárním orgánem je správní rada, funkci kontrolního orgánu může vykonávat revizor nebo dozorčí rada.

Nadační fond se může transformovat na nadaci, a to v případě, že toto připouští zakladatelské právní jednání. Po předchozím vyjádření dozorčí rady má mít rozhodnutí správní rady o transformaci formu veřejné listiny.

g) Výroční zpráva a audit

Podle NOZ nemá nadační fond povinnost zveřejňovat výroční zprávu a ani ji nechat ověřovat auditorem.

h) Zrušení a zánik

*„Není-li trvale možné, aby nadační fond nadále plnil svůj účel, rozhodne správní rada o zrušení nadačního fondu s likvidací a zvolí likvidátora.“*⁴² Dalším důvodem pro zrušení s likvidací může být rozhodnutí soudu na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem. Nadační fond zaniká výmazem z veřejného rejstříku.

---

⁴¹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Pracovní verze návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* [online]. Praha: 2014. Dostupné online z: http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/08/Navrh_zmen_NOZ.pdf

⁴² Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 401.

2.4.4. Ústav

Ústav je právně upraven v § 402 - § 418 NOZ, na rozdíl od nadačních fondů, je paragrafem 418 vysloveně doplněno, že ostatní právní poměry, které přímo neplynou z uvedené právní úpravy ústavu, se použijí obdobně z ustanovení o nadaci, kromě ustanovení o nadační jistině a kapitálu. I přesto je možné pozorovat mnoho podobných znaků s právní úpravou obecně prospěšných společností,⁴³ které mohly být zakládány do konce roku 2013, a to z důvodu, že ústavy jsou nepřímými právními nástupci obecně prospěšných společností.

Ústav je definován dle § 402 NOZ jako „*právní osoba ustanovena za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.*“ V názvu ústavu musí být obsažena slova „zapsaný ústav“, nebo postačí zkratka „z. ú.“

a) Založení a vznik

„Ústav se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň

- a) název ústavu a jeho sídlo,*
- b) účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání,*
- c) údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,*
- d) počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a*
- e) podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu.“⁴⁴*

Ad e) Statut ústavu se vydává pouze v případě, že tak stanoví zakladatelské jednání, nebo je-li to účelné. Statut se uveřejní ve sbírce listin.

Vznik ústavu se datuje dnem zápisu do veřejného rejstříku.

---

⁴³ STEJSKAL, Jan. *Změna právní úpravy NNO - IV. část.* ÚNES. 2013, č. 4. ISSN: 1214-181X, s. 22

⁴⁴ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 402, odst. 1.

b) Organizace

Statutárním orgánem ústavu je ředitel, ten nemůže být členem správní rady a ani dozorčí rady. Ředitel je volen a odvoláván správní radou. Správní rada uděluje souhlas v případech nabývání a pozbývání nemovitých věcí, autorských a průmyslových práv. Souhlas je také nutný v případě zakládání jiné právnické osoby nebo zatěžování nemovité věci. Není-li stanoveno zakladatelskou listinou jinak, je nutný souhlas správní rady také k nabývání movitých věcí, jejichž hodnota je vyšší než hodnota zakázky malého rozsahu podle zákona o veřejných zakázkách (zákon č. 137/2006 Sb.). Zakázka malého rozsahu je definována v § 12 odst. 3 zákona o veřejných zakázkách takto: „*Veřejnou zakázkou malého rozsahu se rozumí veřejná zakázka, jejíž předpokládaná hodnota nedosáhne v případě veřejné zakázky na dodávky nebo veřejné zakázky na služby 2000000 Kč bez daně z přidané hodnoty nebo v případě veřejné zakázky na stavební práce 6000000 Kč bez daně z přidané hodnoty.*“

Dobrovolně si může ústav ustanovit kontrolní orgán, který má za cíl dohlížet na činnost ústavu a plnění účelu, pro který byl ústav založen.

c) Výroční zpráva a audit

Ústavy musí povinně sestavovat výroční zprávu a to v plném rozsahu, podle ustanovení zákona o účetnictví (zákon č. 563/1991 Sb.), dále musí výroční zpráva obsahovat výši plnění poskytnutou členům orgánů ústavu a případné změny zakladatelské listiny nebo změny členství v orgánech ústavu. Výroční zpráva musí být zveřejněna ve sbírce listin nejpozději do šesti měsíců od konce účetního období.

V účetnictví se musí evidovat odděleně náklady a výnosy spojené s hlavní a vedlejší činností a správou. V případě, že výše čistého obrátu ústavu překročí deset milionů Kč, musí ústav nechat ověřit svou účetní závěrku a výroční zprávu auditorem. Povinnost auditu může dobrovolně vyplývat také ze zakladatelské listiny nebo statutu.

d) Zrušení a zánik

„Nenaplní-li ústav dlouhodobě svůj účel, zruší jej soud na návrh osoby, která osvědčí právní zájem.“⁴⁵

---

⁴⁵ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 417.

3. Aplikace nového občanského zákoníku na nestátní neziskové organizace

3.1. Nestátní neziskové organizace

3.1.1. Historie neziskového sektoru na území ČR

Neziskový sektor na území ČR se začal vyvíjet společně s křesťanskou filosofií. V rámci křesťanské filozofie mělo nezastupitelný význam dárcovství, kdy podstatná část všech příjmů plynula z darů věřících. Tyto dary byly hlavním příjmem jak pro samotnou církev, tak pro kláštery, hospice a pro další zařízení zřízená církví sloužící pro obecné blaho.

V 18. století se v českých zemích rozvíjel myšlenkový směr národního obrození. Hlavním motivem sdružování se do spolků a nadací byla snaha podporovat český jazyk. Tento prvotní motiv měl za následek rozvoj neziskového sektoru, který s přestávkami trval až do 20. století, konkrétně do začátku druhé světové války. Konec druhé světové války neznamenal návrat k filozofii národního obrození, protože komunistická vláda následně podporovala pouze centrálně řízené masové organizace, které také plně kontrolovala a financovala.

Ani po pádu komunismu nenásledoval rychlý vzestup neziskového sektoru. Dlouhou dobu byly hlavním příjmem veřejně prospěšných organizací finance od státu, proto se z počátku ani neuvažovalo o možných daňových úlevách či jiných benefitech. Postupně v 90. letech 20. století byly vydávány zákony, které upravovaly právní formy neziskových právnických osob. Všechny tyto úpravy byly účinné v novelizované formě do konce roku 2013.

3.1.2. Definice neziskových organizací

Pojem neziskové organizace, přestože je velmi často užíván, není v žádném právním předpise definován. Ani rekodifikace soukromého práva tento problém zatím nevyřešila, z tohoto důvodu je neziskový sektor v ČR založen na uznání právních forem subjektů. Nejčastěji se neziskové organizace dělí na státní a nestátní, dále je pak nestátní sektor rozdělen na vzájemně (soukromě) a veřejně prospěšné organizace podle příjemce dané neziskové činnosti. Příjemci mohou být buď vlastní členové organizace (vzájemná prospěšnost), nebo široká veřejnost (veřejná prospěšnost).

Pro nestátní neziskové organizace platí, že nebyly zřízeny za účelem podnikání. Pojem podnikání lze definovat podle § 420 NOZ jako samostatně vykonávána na vlastní účet a odpovědnost výdělečná činnost živnostenským nebo obdobným způsobem za účelem dosažení zisku.

Pro posouzení, zdali se jedná o nestátní neziskovou organizaci z celosvětového hlediska, lze využít tzv. satelitní účet neziskových institucí. Satelitní účet byl založen statistickým oddělením OSN za účelem lepšího měření neziskových aktivit statistickými úřady po celém světě. Aby se jednalo o nestátní neziskovou organizaci, musí subjekt z hlediska satelitního účtu být:

- **organizací**, tzn., že má určitou institucionalitu, je právní subjekt s určitým stupněm vnitřní organizační struktury,
- **neziskový nebo zisk nerozdělující**, tzn., že vzniklé přebytky jsou využity na hlavní činnost, pro kterou byla nezisková instituce založena,
- **institucionálně oddělen od vládních institucí**, tzn., že není součástí vládního aparátu ani pověřen výkonem státní moci,
- **samosprávný**, tzn., že je schopen řídit svou činnost a vytvářet si organizační strukturu,
- **nepovinný**, tzn., že jeho vznik, činnost a členství v něm je založeno na dobrovolné bázi.⁴⁶

Mezi takto definované organizace by patřily všechny právní formy, které nejsou obsahem úpravy zákona o obchodních korporacích a zároveň nebyly zřízené orgánem státu. Do této skupiny by patřily například politické strany, církevní organizace, komory, honební společenstva apod. Takto široká definice však není dostatečná a zahrnuje v sobě právní formy, které obecně neřadíme mezi organizace, které by přispívaly k obecnému blahu. Z tohoto důvodu se očekávalo, že status veřejné prospěšnosti, o kterém je zmínka v § 146 – 150 NOZ, přinese s sebou přesnější definici neziskového sektoru v ČR.

---

⁴⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových organizací ve zkrácené verzi* [online]. Praha: 2012. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/nufil/SUNI.pdf>

3.2. Status veřejné prospěšnosti

3.2.1. Veřejná prospěšnost v Evropě

Přístup k statusu veřejné prospěšnosti v Evropě je velmi různorodý. Podle Ronovské (2010) lze v Evropě pozorovat tři základní přístupy k zakotvení veřejné prospěšnosti v legislativě. Mezi často využívaný přístup západními zeměmi patří poměrně benevolentně stanovené veřejně prospěšné účely právnických osob, ty jsou dány většinou zvykovým právem. PO mohou pouze na základě účelu své činnosti požívat daňové výhody, popřípadě dotace od státu. Status se tedy vůbec neváže na právní formu subjektu. Například Německo a Nizozemí určuje ve své legislativě charakteristické znaky veřejné prospěšnosti tak zvaným demonstrativním (neúplným) výčtem veřejně prospěšných účelů. Druhým přístupem k veřejné prospěšnosti je stanovení podmínek, které musí splňovat právnická osoba, aby mohla být veřejně zapsána jako veřejně prospěšná. K tomuto se využívá zvláštní právní předpis, ten řeší problematiku komplexně. Aktuálně je tento princip využíván v Maďarsku, Polsku, Litvě a Bulharsku.⁴⁷ V České republice, i přes snahu zařadit se do druhé skupiny, stále přetrvává třetí, v Evropě ojedinělý, přístup k veřejné prospěšnosti. Veřejnou prospěšnost nabývá právnická osoba na základě své právní formy. V tomto případě tedy není primárně rozhodující účel činnosti.

Za zmínku stojí legislativní úprava veřejné prospěšnosti ve Velké Británii, zde se uplatňuje v novelizované podobě zákon o charitách ze 17. století. Neziskové organizace jsou označovány za charity na základě rozhodnutí Komise charitativních organizací (Charity Commission), avšak okruh charitativních činností je na základě zvykového práva mnohem užší v porovnání s ostatními zeměmi Evropy.⁴⁸ Podobně je upraven neziskový sektor také v USA. V kontrastu s Velkou Británií a USA stojí Maďarsko se svou propracovanou a jemně odstupňovanou legislativní úpravou veřejné prospěšnosti. V Maďarsku je zavedeno několik kategorií veřejné prospěšnosti a podle těchto kategorií jsou zpřístupněny také možné benefity

---

⁴⁷ *Закон о незисковъхъ организаци Болгарска (Закон за юридическите лица с нестопанската цел - ЗЮЛНЦ.)* [online]. Sofia: 2009. Dostupné z: <http://www.fisconsult.bg/dokumenti/zakoni-kodeksti-pravilnici-i-naredbi/item/kodeksi-i-zakoni/zakon-za-uridicheskite-lica-s-nestopanska-cel-zulnc.html>

⁴⁸ PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. Praha: 1999. Dostupné z: http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_verejne_prospesnosti.pdf

(daňové úlevy a státní dotace), které neziskové organizace mají právo využívat. Maďarská legislativa je z pohledu veřejné prospěšnosti nejpodrobněji zpracovanou legislativou vůbec.⁴⁹

Podle Ronovské (2010) s odkazem na *The European Foundation, A New Legal Approach* se mezi obecně uznávané veřejně prospěšné činnosti v rámci Evropy řadí například: amatérský sport, umění a kultura, děti a mládež, ochrana spotřebitele, demokracie, pomoc při živelných pohromách, ekologie, vzdělání, péče o postižené, péče o zdraví, náboženství, eliminace diskriminace, atd. Činnosti, které nejsou ve většině případů pokládány za veřejně prospěšné, jsou lobbying a podpora politických stran. V ojedinělých případech to může být také náboženství, či sport.⁵⁰

3.2.2. Veřejná prospěšnost v ČR

Status veřejné prospěšnosti by měl pomoci ohraničit neziskový sektor v rámci České republiky. Na základě zapsání statusu by měla daná právnická osoba mít možnost požívat výhody, které stát poskytuje nestátním neziskovým organizacím, jedná se jak o daňové úlevy, tak o státní dotace. Obecně se předpokládá, že zákon o veřejné prospěšnosti, který by definoval podmínky zapsání statusu, by měl především přispět k efektivnějšímu přerozdělování peněžních prostředků a ke zvýšení transparentnosti neziskového sektoru.⁵¹

Statusem veřejné prospěšnosti se zabývá nový občanský zákoník ve svých paragrafech 146 až 150, tyto paragrafy mají však pouze formu obecných ustanovení. „*Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.*“⁵² Mezi další obecná ustanovení veřejné prospěšnosti patří například, že pouze PO se zapsaným statutem veřejné prospěšnosti může uvádět ve svém názvu, že je veřejně prospěšná (§ 150). Dále se NOZ zabývá možností výmazu statusu na základě vzdání se statusu ze strany PO nebo pokud o jeho odnětí rozhodne

⁴⁹ PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. Praha: 1999. Dostupné z:

http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_veřejne_prospěšnosti.pdf

⁵⁰ RONOVSÁ, Kateřina. *K pojetí veřejné prospěšnosti v Evropě*. [online] Právní fórum 9/2010. ISSN 1214-7966 Dostupné z: http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/02/Ronovska_veřejna_prospěšnost_v_evrope.pdf

⁵¹ BACHMANN, Pavel. *Transparentnost a veřejná prospěšnost českých neziskových organizací* [online]. 2014. Vláda ČR. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_bachmann_pro_web.pdf

⁵² Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 146.

soud. Soud může rozhodnout o odnětí statusu na základě návrhu osoby, která na tom má právní zájem, nebo v případě, že právnická osoba přestane splňovat podmínky pro udělení statusu veřejné prospěšnosti (§ 149). Jak je uvedeno v § 147 NOZ, je zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku vázán na splnění podmínek, které by měl definovat jiný právní předpis. Bohužel platný právní předpis, který by se speciálně zabýval statutem veřejné prospěšnosti, zatím neexistuje. Důvodem pro oddělení ustanovení o statusu veřejné prospěšnosti od NOZ je podle důvodové zprávy k NOZ kromě rozsáhlosti problematiky také veřejnoprávní povaha, která do občanského zákoníku nepatří.⁵³

3.2.3. Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti

Věcný záměr zákona o veřejné prospěšnosti byl schválen v roce 2010 Vládou České republiky. Paragrafované znění návrhu zákona bylo předloženo Poslanecké sněmovně dne 22. 4. 2013 Pavlem Blažkem, ministrem spravedlnosti. Poslanecká sněmovna schválila na své 57. schůzi (8. 8. 2013) návrh zákona a postoupila jej Senátu, ten návrh zákona zamítl dne 12. 9. 2013 a vydal několik pozměňovacích návrhů.⁵⁴ V současné době se na návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti pracuje, konkrétní termín, kdy by měl být nový návrh zákona předložen Poslanecké sněmovně, zatím není znám. Někteří poslanci se však nechali slyšet, že úprava statusu veřejné prospěšnosti je v tuto chvíli dostatečná a samostatný zákon není nutností. Závěrem ještě dodejme, že stálým poradním orgánem vlády ve věcech spojených s neziskovými organizacemi je Rada pro nestátní neziskové organizace působící od června 1992.⁵⁵

Původní znění návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti je uvedeno v příloze č. 1. Zaměříme se nyní na nejdůležitější ustanovení. Status veřejné prospěšnosti (dále jen status) lze zapsat právnické osobě, která není právnickou osobou veřejného práva a zároveň splňuje následující znaky podle § 2 odst. 1:

- a) „v zakladatelském právním jednání určí, že
  1. předmětem hlavní činnosti je veřejně prospěšná činnost,

---

⁵³ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Důvodová zpráva k § 147 NOZ* [online]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁵⁴ Poslanecká sněmovna parlamentu ČR. *Sněmovní tisk 989. VI.n.z. o statusu veřejné prospěšnosti* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=989>

⁵⁵ Vláda České republiky. *Rada pro nestátní neziskové organizace* [online]. Praha: 2014. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

2. *právnická osoba vyplatí společníkovi, jehož účast na právnické osobě zaniká, jako jeho vypořádací podíl nejvýše peněžní vyjádření hodnoty předmětu jeho vkladu do základního kapitálu v době jeho splacení,*
  3. *výše podílu na likvidačním zůstatku je nejvýše peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu v době jeho splacení a zbylý likvidační zůstatek nabídne likvidátor právnické osobě se statusem s obdobným účelem,*
  4. *se zřizuje kontrolní orgán právnické osoby; to platí i pro pobočný spolek a právnickou osobu založenou registrovanou církví a náboženskou společností a evidovanou podle zákona upravujícího právní poměry církví a náboženských společností (dále jen „osoba založená církví a náboženskou společností“), má-li být zapsán status pobočnému spolku nebo osobě založené církví a náboženskou společností samostatně a hlavní spolek nebo církev a náboženská společnost status nemá,*
- b) *vykonává podnikatelskou činnost pouze jako vedlejší činnost výlučně pro podporu své hlavní činnosti; to neplatí pro sociální družstvo podle jiného právního předpisu,*
  - c) *nerozděluje zisk po zdanění osobě, která je jejím zakladatelem, společníkem nebo členem, členem jejího orgánu nebo jejím zaměstnancem, ani osobě jim blízké, ledaže se jedná o nadaci se smíšeným účelem; nadace se smíšeným účelem může rozdělit nejvýše třetinu zisku po zdanění osobám a způsobem určeným v zakladatelském právním jednání,*
  - d) *předloží listiny dle § 9 odst. 1 písm. a) až d) alespoň za 2 účetní období předcházející dni podání návrhu na rozhodnutí o právu na zápis statusu,*
  - e) *má vypořádány vztahy s veřejnými rozpočty a která nemá evidován nedoplatek u orgánů Finanční správy České republiky nebo orgánů Celní správy České republiky, nedoplatek na pojistném a na penále na všeobecné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. “*

V dalších ustanoveních návrhu zákona o veřejné prospěšnosti je charakterizována bezúhonnost (§ 3), neslučitelnost funkcí (§ 4), která v disponibilní podobě vyplývá také z ustanovení NOZ, dále pak v § 5 je uveden výčet veřejně prospěšných činností, výčet se však nedá považovat za taxativní, protože je uvozen slovem „zejména“. Tedy mezi veřejně prospěšnou činností patří podle § 5 zejména:

- rozvojová spolupráce a humanitární pomoc,

- charitativní činnost,
- komunitní nebo lokální rozvoj,
- odstraňování diskriminace založené zejména na rozdílech rasy, etnika, pohlaví, náboženství či na základě zdravotního postižení,
- ochrana dětí a mládeže nebo práce s nimi,
- ochrana kulturního dědictví a péče o ně,
- ochrana občanských a lidských práv a národnostních menšin,
- ochrana ohrožených nebo zraněných živočichů a jiných biologických druhů a péče o ně,
- ochrana spotřebitele,
- ochrana zdraví a poskytování zdravotních služeb,
- ochrana životního prostředí,
- péče o kultivaci mezilidských vztahů,
- podpora nebo ochrana osob se zdravotním postižením a znevýhodněných osob,
- podpora rodiny,
- pomoc při přírodních a jiných katastrofách a podobných událostech a při jejich předcházení,
- pomoc cizincům v České republice,
- poskytování příspěvků na veřejně prospěšnou činnost,
- prevence kriminality a sociálně patologických jevů,
- provozování sportu,
- rozvoj demokracie a posilování právního státu,
- sociální, kulturní a hospodářský rozvoj,
- sociální služby,
- úsilí směřující k odstranění chudoby,
- věda, vývoj a výzkum,
- veřejné kulturní služby,
- vyznávání náboženské víry a poskytování duchovní pomoci, nebo
- vzdělávání, školení a osvěta,
- činnost odborových organizací a organizací zaměstnavatelů.

V případě splnění všech podmínek pro zápis statusu má poslední slovo soud, který rozhoduje o zapsání statusu veřejné prospěšnosti (§ 6). Právnícká osoba se zapsaným statutem má podle § 8 povinnost „*odděleně evidovat náklady a výnosy nebo příjmy a výdaje spojené*

s veřejně prospěšnou činností podle § 5 a ostatní činností, a dále se svojí správou, popřípadě s provozem obchodního závodu.“⁵⁶ Další povinností pro veřejně prospěšné subjekty je zveřejňování výroční zprávy v rozsahu stanoveném § 9 a v případě překročení v minulém účetním období obratu 5 milionů Kč má dále povinnost nechat ověřit účetní závěrku auditorem.

V případě nesplnění povinností může soud po upozornění veřejně prospěšné organizace odejmout dříve udělený status. V tomto případě nemůže právnická osoba žádat v průběhu následujících pěti let o opětovné udělení statusu.

Hlavními důvody zamítnutí návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti byla sporná ustanovení například o daňovém osvobození poskytované církvím, nízké zdanění svěrečnických fondů a osvobození dividend od daně z příjmů. Mezi zásadní pozměňovací návrhy ze strany Senátu patří například návrh úpravy bývalou poslankyní Mgr. Ing. Ivanou Řápkovou a jejích kolegů, kteří se zasazují o zvyšování transparentnosti na základě povinného vedení účetnictví v plném rozsahu, dále pak doplňují § 2 odst. 1 písmeno c) o formulaci, která zabraňuje přerozdělování zisku „nastrčené osobě“. Další body pozměňovacího návrhu se týkají deklarace nároku právnické osoby se statutem veřejné prospěšnosti na výhody/benefity.⁵⁷ Další poslankyní, která podala pozměňovací návrh, je JUDr. Ivana Weberová, ta se zabývá především zpřesněním úpravy odnětí statusu.⁵⁸ Další pozměňovací návrh vzešel od poslance JUDr. Jana Chvojky, který navrhuje přisouzení statusu veřejné prospěšnosti odborovým organizacím a organizacím zaměstnavatelům automaticky i bez splnění podmínek stanovených v zákonu o statusu veřejné prospěšnosti. Tento krok si obhajuje na základě mezinárodních smluv, které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat. „*Odborové organizace a organizace zaměstnavatelů vyvíjejí veřejně prospěšnou činnost především v rámci kolektivního vyjednávání či v rámci kontrolní činnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, popř. vykonávají činnosti uvedené v § 320 až 323 zákoníku práce v zájmu všech obyvatel České republiky, (...)*“⁵⁹

K právní úpravě odborových organizací a organizací zaměstnavatelů se vyjádřil také Svaz dopravy a průmyslu ČR. Ten v převážné části souhlasí s argumenty pana doktora Chvojky

⁵⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti*. [online] Praha: 2013. § 8. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=89310>

⁵⁷ ŘÁPKOVÁ, Ivana. *Pozměňovací návrh číslo 7193. Ze dne 12. 6. 2013* [online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175819&pdf=1>

⁵⁸ WEBEROVÁ, Ivana. *Pozměňovací návrh číslo 7182. Ze dne 12. 6. 2013* [online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175819&pdf=1>

⁵⁹ CHVOJKA, Jan. *Pozměňovací návrh číslo 7188. Ze dne 12. 6. 2013* [online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175808&pdf=1>

a dále jako alternativu navrhuje přisoudit status veřejné prospěšnosti zaměstnavatelským a odborovým organizacím v § 3025 NOZ. Argumentem Svazu dopravy a průmyslu ČR je, že zřízení kontrolního orgánu by představoval zásah do práva organizací zaměstnanců a zaměstnavatelů organizovat svou správu.⁶⁰ Jak vyplývá z úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat, „*organizace pracovníků a zaměstnavatelů mají právo vypracovávat své stanovy a pravidla, zcela svobodně volit své zástupce, organizovat svoji správu a činnost a formulovat svůj program.*“⁶¹ Spornou otázkou zůstává, do jaké míry mají odborové a zaměstnavatelské organizace svou činnost spojenou s veřejným prospěchem, anebo spíše hájí pouze zájmy svých členů a tím pádem jsou vzájemně prospěšné.

3.2.4. Problematika veřejné prospěšnosti

Problematikou veřejné prospěšnosti, a to také v kontextu se vzájemnou prospěšností, se na svých konferencích pravidelně zabývá Mezinárodní centrum neziskového práva (International Center for Non-for-Profit Law) a Institut pro otevřenou společnost (Open Society Institute). Mezi frekventované otázky při diskuzích o stanovení statusu veřejné prospěšnosti je například: jak je možné ohraničit činnosti veřejně prospěšné a jak je rozlišit od činností vzájemně prospěšných? Bohužel existuje velmi tenká hranice mezi činnostmi přispívajícími k obecnému blahu a činnostmi, které směřují například pouze k členům spolku. Spolky jsou založeny za účelem hájení a prosazování zájmů členů, ale i toto lze v některých případech považovat za přínos pro veřejnost. Například spolky sběratelů nelze nepovažovat za veřejně prospěšné, protože poskytují prostor k využívání volného času a vychovávají k občanství.⁶² Dalším příkladem může být například profesionální sport, který v některých případech vykazuje prvky podnikání, na druhou stranu má profesionální sport prospěšný dopad na mládež a v neposlední řadě vede ke zlepšování sportovního zázemí k trávení volného času veřejnosti.

Pajas (1999) uvedl, že je prakticky nemožné určit činnosti, které jsou veřejně prospěšné a které ne, proto rozdělil činnosti do sedmi kategorií, které dále ve své studii rozpracovává.

---

⁶⁰ Svaz průmyslu a dopravy ČR. *Návrh zákona o podmínkách pro zápis statutu veřejné prospěšnosti* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/stanoviska-sp-cr/navrh-zakona-o-podminkach-pro-zapis-statutu-verejne-prospesnosti>

⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat* [online]. Čl. 3, odst. 1. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/1173/087.pdf>

⁶² PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. Praha: 1999. Dostupné z: http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_verejne_prospesnosti.pdf

Inspirací mu byla legislativa Maďarska a další rozpracované návrhy v dalších zemích. Činnosti je tedy možno rozdělit na:

- A. „činnosti konané jménem státu, v zájmu jeho celistvosti a bezpečí občanů,*
- B. preferované a společensky zvláště významné činnosti celonárodního významu,*
- C. obecně prospěšné činnosti regionálního a místního význam,*
- D. vzájemně podpůrné činnosti ve veřejném zájmu,*
- E. skupinové vzájemně prospěšné činnosti,*
- F. činnosti prospěšné jednotlivcům nebo uzavřeným skupinám lidí,*
- G. činnost obecně škodící jednotlivcům nebo skupinám osob.“⁶³*

Činnosti v kategoriích A a B většinou zabezpečují orgány veřejné moci. Pro orgány veřejné moci pochopitelně platí, že jejich příjmy nejsou předmětem daně. Očekává se, že kategorie C a D budou zajištěny především nadacemi, nadačními fondy a ústavami, popřípadě obecně prospěšnými společnostmi. Činnosti v kategoriích E a F jsou přiřítány spolkům, popřípadě také obchodním korporacím. Z daňového hlediska je alarmující, že pro kategorie C, D, E a F lze využít stejné daňové úlevy, a to i přesto, že nadace, nadační fondy, ústavy i obecně prospěšné společnosti čelí mnohem větší administrativní zátěži a kontroly ze strany státu, než jakou musí podstupovat spolky, ale také obchodní korporace. Pajas (1999) se domnívá, že pro činnosti spadající do kategorie C a D není vytvořeno dostatečně motivující prostředí ze strany státu, což má neblahý vliv na rozvoj těchto činností. Na druhou stranu lze tvrdit, že legislativní úprava dopomáhá právním formám ze skupin C a D k transparentnosti, což může mít význam pro jejich financování prostřednictvím dotací a darů.

Jak již bylo uvedeno, není snadné určit, které činnosti jsou veřejně prospěšné a které ne, z toho důvodu se nabízí hned několik možností, jak určit status veřejné prospěšnosti:

- výčtem veřejně prospěšných činností,
- vydáním potvrzení o veřejné prospěšnosti státním orgánem,
- posouzením nároku na slevu za veřejně prospěšnou činnost orgánem státní správy nebo finančním úřadem,
- posouzením nezávislou komisí,
- rozhodnutím soudce rejstříkového soudu.⁶⁴

---

⁶³ PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. Praha: 1999. Dostupné z: http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_veřejne_prospesnosti.pdf

Problémů, kterým čelí zákon o statusu veřejné prospěšnosti, je mnoho, hlavním důvodem je rozsáhlost a nekonzistentnost neziskového sektoru, což má za následek prosazování často protichůdných zájmů jednotlivými zájmovými skupinami. Avšak hlavním problémem z pohledu zákona o statusu veřejné prospěšnosti je bezesporu chybějící koncepce celého zákona, na kterou poukazoval také historik Petr Bergmann ve svém otevřeném dopisu ze dne 15. 9. 2010 pro účastníky konference o statutu veřejné prospěšnosti konané 10. 9. 2010.

Pro fungování neziskového sektoru není důležitý pouze zákon o statusu veřejné prospěšnosti, ale je nutné také reformovat daňové zákony se snahou spravedlivěji odstupňovat daňové úlevy a přístup ke státním penězům. Na závěr ještě uvedme pozitivní zkušenost z Maďarska s tzv. daňovou asignací, tedy s možností určit příjemce nebo okruh příjemců části placené daně (1 – 3 %) přímo občanem.⁶⁵ Tento krok by v ČR mohl zvýšit transparentnost neziskových organizací, které by bojovaly o přízeň občanů. Daňová asignace však vyžaduje mnohem vyšší kontrolu neziskových organizací ze strany státu, a to z důvodu, aby nedocházelo k neefektivnímu nakládání s veřejnými finančními prostředky.

3.3. Transformace neziskových organizací

Nový občanský zákoník svou účinností od 1. ledna 2014 zrušil ve svém § 3080 několik zásadních zákonů, které legislativně upravovaly nestátní neziskové organizace. Konkrétně se jedná například o zákon o sdružování občanů, zákon o obecně prospěšných společnostech, zákon o nadacích a nadačních fondech. Jaké možnosti mají právnické osoby, které byly do 31. 12. 2013 upravovány zákony, které již nejsou účinné, zjistíme z následující kapitoly.

3.3.1. Transformace občanských sdružení

Díky zákonu č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který v prvním paragrafu definuje právo na svobodné sdružování občanů bez povolení státu, vznikala v roce 1990 první oficiální občanská sdružení. Koncem roku 1991 bylo registrováno celkem 8 480 občanských sdružení, která měla za cíl prosazovat zájmy svých členů. Druhým pilířem občanských sdružení byl ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, která ve svém článku 20 odst. 1 zaručuje právo svobodně se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

---

⁶⁴PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. Praha: 1999. Dostupné z: http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_verejne_prospesnosti.pdf

⁶⁵ ibid.

Především díky nízkým nákladům na vznik občanských sdružení a jednoduchému procesu založení vzniklo od roku 1990 velké množství občanských sdružení, konkrétně k 31. 12. 2013 bylo v evidenci statistického úřadu 83 733 občanských sdružení.⁶⁶

Občanská sdružení (dále jen OS) byla právnickými osobami s právní subjektivitou. OS se řídila zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (dále jen ZSO), oba tyto zákony byly účinné do konce roku 2013.

Hlavní výhodou OS byla svoboda ve vytváření vnitřního systému, například organizační struktura, jednací řád apod. Dalšími výhodami byla například nízká byrokracie a minimální regulace ze strany státu, nepodléhání auditu a možnost vedení jednoduchého účetnictví. Jako nevýhodu bychom uvedli nižší transparentnost a tedy i nižší důvěru ze strany veřejnosti.

Dnem 31. 12. 2013 se všechna občanská sdružení automaticky přeměnila na spolky podle znění § 3045 odst. 1 NOZ, druhý odstavec stejného paragrafu dále upravuje fungování organizačních jednotek občanských sdružení, které se nově přeměňují na pobočné spolky, tato transformace je však podmíněná podáním návrhu k zápisu pobočného spolku do konce roku 2016 statutárním orgánem. Kromě této automatické přeměny měla, a v některých případech stále mají, občanská sdružení možnost transformovat se také na obecně prospěšné společnosti (před 1. 1. 2014) a na ústavy a sociální družstva (po 1. 1. 2014).⁶⁷ Proces přeměny na jinou právní formu je upraven ustanovením § 183 NOZ, z kterého plyne, že se původní právnická osoba neruší a ani nezaniká, pouze se mění její právní poměry. Nová právní forma přejímá identifikační číslo a s tím také bývalé, současné a budoucí klienty, sponzory a dárce.⁶⁸

Pro správné rozhodnutí o své nové právní formě by si mělo občanské sdružení zkusit odpovědět na několik zásadních otázek, například jaký je účel a poslání OS, z jakých činností se skládá hlavní a vedlejší činnost, jaký je zájem zakladatelů občanského sdružení, dále pak jakou funkci má členská základna a zaměstnanci. Odpovědi na tyto otázky by měly občanská sdružení dovést ke správnému rozhodnutí transformace, to je nutné provést do 31. 12. 2016.

---

⁶⁶ E-mailová komunikace. *Výpis z registru osob vedeným Českým statistickým úřadem* [online]. 9. 3. 2015, ros@czso.cz.

⁶⁷ KROUPA, Jan. *Nový občanský zákoník a změny pro občanská sdružení & OPS, II. část. Seminář pro Nadaci Via* [online]. Praha: 2013. Dostupné online z: <http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz/wp-content/uploads/NOZ-Zm%C4%9Bny-OS-OPS-NETT-kratka-verze-2-%C4%8D%C3%A1st-semin%C3%A1%C5%99e.pdf>

⁶⁸ DEVEROVÁ, Lenka. *Metodika transformace NNO* [online]. s. 14. Dostupné z: http://www.annakk.cz/administrace/soubory_ke_stazeni/1385623499_cz_metodika_transfrmace_final_komplet.pdf

a) Transformace občanského sdružení na spolek

Jak již bylo napsáno výše, dnem 1. ledna 2014 se automaticky všechna občanská sdružení považují za spolky. Z tohoto obecného ustanovení § 3045 vyplývá několik povinností pro občanská sdružení, které musí splnit. Podle § 3042 NOZ jsou občanská sdružení povinna do konce roku 2015 přizpůsobit svůj název § 216 NOZ, tedy název musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, popřípadě zkratku „z. s.“. V případě, že právnická osoba používá svůj název dlouhodobě a je-li pro ni tak příznačný, že jeho zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat, je od této povinnosti osvobozena.

Z § 3041 NOZ plyne povinnost pro občanská sdružení, že musí upravit svou společenskou smlouvu nebo statut tak, aby korespondovala s ustanoveními o spolcích, konkrétně s ustanoveními o stanovách spolku § 218 – 221. Nové stanovy jsou povinna původní občanská sdružení zaslat do 31. 12. 2016 soudu, který vede veřejný rejstřík, do něhož je spolek zapsán. Konkrétní změny se mimo jiné týkají také obsahové stránky stanov, oproti občanským sdružením musí spolky ve svých stanovách uvádět navíc práva a povinnosti svých členů, popřípadě způsob, jak jim práva a povinnosti vznikají. V stanovách by se mělo dbát na dodržování také ostatních ustanovení NOZ o spolcích, především se doporučuje zaměřit se na účel spolku a definování hlavní činnosti, orgány spolku, odměny členů za výkon funkce, ručení za právní jednání pobočného spolku, vznik a zánik členství, výši členských příspěvků, způsob vedení seznamu členů a nakládání s majetkem v případě zániku.⁶⁹ Nesplnění povinnosti podle § 3041 neznamena okamžitý návrh na likvidaci spolku, v první řadě orgán veřejné moci vyzve k přizpůsobení statutu a stanoví přiměřenou lhůtu.⁷⁰

Podle docenta P. Bachmanna patří mezi hlavní výhody transformace občanského sdružení na spolek především zvýšení transparentnosti právní formy. Na základě obecných ustanovení o právnických osobách lze říci, že se nový občanský zákoník snaží chránit třetí osoby, které by se mohly dostat do konfliktu se spolkem. Dále pak je samotná transparentnost spolků řešena přímými ustanoveními například díky zápisu do veřejného rejstříku vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR, kde je nutné uvádět kromě údajů o organizaci také údaje o aktuálním statutárním orgánu. Nově se do veřejného rejstříku zapisují také pobočné spolky a podstatným

⁶⁹ KROUPA, Jan. *Nový občanský zákoník a změny pro občanská sdružení & OPS, II. část. Seminář pro Nadaci Via* [online]. Praha: 2013. Dostupné online z: <http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz/wp-content/uploads/NOZ-Zm%C4%9Bny-OS-OPS-NETT-kratka-verze-2-%C4%8D%C3%A1st-semin%C3%A1%C5%99e.pdf>

⁷⁰ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 3041 odst. 2.

faktorem transparentnosti je také to, že mezi pobočným a hlavním spolkem je oddělena majetková sféra. Mezi obecná ustanovení o právnických osobách dle NOZ, která dopomáhají k vyšší důvěryhodnosti spolků, patří například konkrétněji řešená fúze spolků, dále pak případy jednání, na které se hledí od počátku jako na neplatné, a vyšší práva členů spolku.⁷¹

Pro transformaci na spolek by se mělo občanské sdružení rozhodnout tehdy, pokud jejich hlavní činnost je převážně v soukromém zájmu členů spolku. Členská základna je důležitým prvkem fungování spolku a pravidlem je, že většina členů by neměla být zaměstnaná ve spolku. Dalším podstatným kritériem je, že výdělečná činnost může probíhat pouze jako vedlejší doplňková činnost spolku.

b) Transformace občanského sdružení na sociální družstvo

V případě že občanské sdružení sice provádí veřejně prospěšnou činnost, ale výdělečná činnost je hlavní činností a většina členů je zaměstnaná, doporučuje se, aby se občanské sdružení transformovalo na sociální družstvo.

Sociální družstvo je právní forma definovaná podle § 758 – 773 zákona o obchodních korporacích, dále pak obecnými ustanoveními o právnických osobách dle NOZ (§ 118 a následující) a také obecnými ustanoveními o družstvech podle zákona o obchodních korporacích (§ 552 a následující). „*Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.*“⁷² Praktickým příkladem takového subjektu mohou být chráněné dílny, svépomocné montovny apod.

Mezi hlavní specifika sociálních družstev patří nemožnost transformace na jinou právní formu a nemožnost provádění jiné než výše uvedené činnosti. Členy družstva jsou poskytovatelé služeb (zaměstnanci a dobrovolníci sociálního družstva) a příjemci těchto služeb. Oproti spolku nemá sociální družstvo možnost rozhodovat na dílčích členských schůzích nebo prostřednictvím

---

⁷¹ BACHMANN, Pavel. *Transparentnost a veřejná prospěšnost českých neziskových organizací* [online]. Vláda ČR. s. 8. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_bachmann_pro_web.pdf

⁷² Zákon č. 90 ze dne 22. 3. 2012, o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 34. § 758.

shromáždění delegátů. Je zakázáno, aby sociální družstvo emitovalo dluhopisy, účastnilo se smlouvy o tichém společenství nebo propachtovalo závod. Zisk sociálního družstva může být rozdělen mezi své členy maximálně do výše 33 %.⁷³

Důležitým faktorem je daňové hledisko, z pohledu zákona o daních z příjmů není sociální družstvo považováno za veřejně prospěšného poplatníka, a tedy nemá přístup k zásadním benefitům neziskového sektoru, více viz kapitola 3.4.1.

c) Transformace občanského sdružení na ústav

V případě že občanské sdružení poskytuje své služby především veřejnosti (např. zdravotnictví a vzdělávání) a má málo členů a členská základna není pro sdružení zásadním prvkem, popřípadě jsou členové současně zaměstnanci občanského sdružení, je vhodné změnit právní formu z občanského sdružení na ústav.⁷⁴ Ústav představuje kombinaci majetkové podstaty známé z fundací a osobního prvků typického pro spolky. „*Tato kombinace má vést k trvalé nebo alespoň dlouhodobé službě prospěšnému účelu.*“⁷⁵ Hlavním rozdílem mezi spolkem a ústavem je v organizační struktuře, ve spolku mají hlavní slovo členové, zatímco ústav je řízen hierarchicky.

Návrh na zápis změny právní formy rejstříkovému soudu musí obsahovat:

- rozhodnutí statutárního orgánu spolku o transformaci ve formě notářského zápisu,
- živnostenský list k předmětu podnikání,
- prohlášení k členům statutárního orgánu, že splňují zákonné podmínky pro výkon funkce.⁷⁶

d) Transformace občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost

Od 1. dubna 2013 do 31. prosince 2013 měla občanská sdružení možnost se transformovat na obecně prospěšné společnosti (dále jen OPS) podle nového zákona č. 68/2013 Sb. (o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých

---

⁷³ RYSLOVÁ, Michaela. *Legislativní novinky s komentářem*. ÚNES. 2014, č. 7-8. ISSN: 1214-181X, s. 46

⁷⁴ DEVEROVÁ, Lenka. *Metodika transformace NNO* [online]. s. 14. Dostupné z: http://www.annakk.cz/administrace/soubory_ke_stazeni/1385623499_cz_metodika_transfpmace_final_komplet.pdf

⁷⁵ STEJSKAL, Jan. *Změna právní úpravy NNO - IV. část*. ÚNES. 2013, č. 4. ISSN: 1214-181X, s. 22

⁷⁶ DEVEROVÁ, Lenka. *Metodika transformace NNO* [online]. s. 21. Dostupné z: http://www.annakk.cz/administrace/soubory_ke_stazeni/1385623499_cz_metodika_transfpmace_final_komplet.pdf

zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Možnost přeměny OS na OPS byla možná také podle původní právní úpravy před dubnem 2013, „*ovšem panovaly nejasnosti v tom, jak je to s trváním právní formy daného subjektu, což tvořilo zásadní bariéru proti realizaci transformací v praxi.*“⁷⁷ Pojmem „trvání právní formy“ se myslí zachování historie původních občanských sdružení, což bylo řešeno především kvůli možnosti čerpat dotační prostředky, protože některé dotační programy v sociálních službách si kladou podmínku, aby uchazeč existoval určitou dobu.⁷⁸ Tato nejasnost byla řešena v § 1 odst. 2, kde bylo uvedeno, že při změně právní formy se sdružení neruší ani nezaniká. Dále pak zákon č. 68/2013 Sb. v § 2 definoval podmínky pro přeměnu, mezi které patřil:

- souhlas všech členů OS s transformací, alternativně bylo možno nesouhlas člena nahradit soudním rozhodnutím, v případě ospravedlnitelných důvodů,
- vyhotovení notářského zápisu o přeměně, který nahrazoval zakládací listinu OPS,
- nutnost podat návrh na zápis do rejstříku OPS do 90 dnů ode dne rozhodnutí o přeměně.

Téma o obecně prospěšných společnostech bude podrobněji rozvedeno v následující kapitole. Co se týká možnosti transformace OS na OPS, tato možnost pro OS příliš pozitivních změn nepřináší, dokonce pan docent Stejskal ve svých článcích v časopise ÚNES nezmiňuje jediné pozitivum ani motiv, proč by OS měla usilovat o změnu na OPS. Svoji teorii dokládá myšlenkami, že automatická transformace na spolky, popřípadě možnost transformace spolků na ústavy, řeší zásadní problémy v dosavadním fungování občanských sdružení.

Jako jedinou opodstatněnou alternativu shledáváme v případě, že občanské sdružení by se chtělo transformovat na nadaci nebo nadační fond. Zákon tuto přímou přeměnu nepřipouští, ale připouští možnost, aby se OPS transformovala na nadaci či nadační fond.⁷⁹ Z tohoto důvodu by se dala přeměna OS na OPS pokládat za mezistupeň ve snaze transformovat OS na nadaci nebo nadační fond bez ztráty historie.

---

⁷⁷ STEJSKAL, Jan. *Nový zákon o přeměně občanských sdružení na obecně prospěšné společnosti*. ÚNES. 2013, č. 4. ISSN: 1214-181X, s. 9

⁷⁸ STEJSKAL, Jan. *Transformace občanských sdružení do obecně prospěšných společností*. ÚNES. 2013, č. 6. ISSN: 1214-181X, s. 7

⁷⁹ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 3050.

3.3.2. Transformace obecně prospěšných společností

Obecně prospěšná společnost byla od 1. ledna 1996 definována podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, jako právnická osoba, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a její výsledek hospodaření (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla OPS založena.⁸⁰ Kromě obecně prospěšných služeb může OPS vytvářet i doplňkovou činnost „za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití prostředků OPS a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb.“⁸¹

I přes rozsáhlou novelu zákona o obecně prospěšných společnostech z roku 2011 (zákon č. 231/2010 Sb.) byla právní forma OPS označena v důvodové zprávě k NOZ jako „odchylka vůči evropským standardům“⁸² s argumentem, že „obecně prospěšné společnosti podle platné právní úpravy - zák. č. 248/1995 Sb. - nejsou vůbec společnostmi.“⁸³ Z tohoto důvodu byl k 1. lednu 2014 zákon o obecně prospěšných společnostech zrušen (§ 3080, bod 163). NOZ v § 3050 dává na výběr obecně prospěšným společnostem, aby si individuálně zvolily, zda chtějí pokračovat v činnosti jako právní forma OPS, nadace, nadační fond nebo ústav.

a) Ponechání právní formy obecně prospěšné společnosti

Nový občanský zákoník ponechává možnost, aby se OPS řídily dosavadním právním předpisem (zákon č. 248/1995 Sb.), ale zamezuje vytváření nových společností na základě tohoto zákona. Možnosti pokračovat ve své činnosti v podobě OPS využilo během prvního roku účinnosti NOZ více než 90 % všech obecně prospěšných společností. K 31. prosinci 2013 bylo v evidenci Ministerstva vnitra ČR celkem 3386 OPS,⁸⁴ v březnu 2015 bylo evidováno kolem

---

⁸⁰ Zákon č. 248 ze dne 28. 9. 1995 o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1995, částka 065. §2 odst. 1.

⁸¹ ibid. § 17, odst. 1.

⁸² Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Důvodová zpráva k § 3049 – 3053 NOZ* [online]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸³ ibid.

⁸⁴ E-mailová komunikace. *Výpis z registru osob vedeným Českým statistickým úřadem*. [online], 9. 3. 2015, ros@czso.cz.

3059 ekonomických subjektů s právní formou OPS a zároveň pouze 193 ústavů,⁸⁵ kde jsou započítány také ústavy, které vznikly v roce 2014 a později jako nová právnická osoba.

Hlavní nevýhodou ponechání si právní formy OPS je postupné zastarávání legislativní úpravy. Nová legislativa bude čím dál méně počítat s těmito právnickými osobami a následně mohou vznikat problémy s tím spojené.⁸⁶ Paradoxně z toho stejného důvodu vyplývá i výhoda ponechání právní formy OPS a tou je právní jistota, stabilita a neměnnost legislativní úpravy fungování OPS. Podstatnou otázkou zůstává, jak budou OPS zohledněny v připravovaném zákonu o veřejné prospěšnosti. V případě, že bude zákon o veřejné prospěšnosti postaven na základě činnosti a účelu tak, jak je plánováno, a nikoli na základě právní formy daného subjektu, jeví se ponechání právní formy OPS jako rozumné řešení. V opačném případě bude pravděpodobně výhodnější transformovat OPS na ústavy. Výhodou pro OPS je také možnost transformace na nadaci či nadační fond. Tuto možnost NOZ ústavům nenabízí.

b) Transformace obecně prospěšné společnosti na ústav

Jak již bylo řečeno dříve, vychází legislativní úprava ústavů ze zákona o obecně prospěšných společnostech, a proto se považují ústavy za nepřímé právní nástupce obecně prospěšných společností. Podle docenta Stejskala je hlavní rozdíl mezi OPS a ústavem v účelu právnické osoby. OPS mohlo být založeno pouze za obecně prospěšným účelem, zatímco ústav může být založen za jakýmkoliv užitečným účelem. Dále pak má ústav volnější pravidla vnitřního uspořádání než OPS.⁸⁷

Mezi výhody transformace OPS na ústavy se řadí aktuálnost právní úpravy a vyšší liberalizace vnitřního systému ústavů. Nevýhodou jsou náklady, které mohou vzniknout v důsledku transformace, a v neposlední řadě také právní nestabilita, která plyne ze snahy novelizovat NOZ.

c) Transformace obecně prospěšné společnosti na nadaci nebo nadační fond

V případě, že je hlavním účelem OPS veřejně prospěšný nebo dobročinný cíl, kterého je dosahováno na základě využívání majetkové podstaty, má možnost OPS se transformovat

---

⁸⁵ Ministerstvo financí ČR. *Výpis z portálu ares* [online]. 14. 3. 2015 Dostupné z: http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

⁸⁶ STEJSKAL, Jan. *Transformace občanských sdružení do obecně prospěšných společností*. ÚNES. 2013, č. 6. ISSN: 1214-181X, s. 4

⁸⁷ *ibid.*, s. 3-4.

na nadaci nebo nadační fond. Podmínkou je přizpůsobení vnitřní struktury a statutu NOZ a zřízení nadační listiny.

3.3.3. Transformace nadací a nadačních fondů

Nadace vznikaly na území ČR již počátkem 20. století. Nejstarší nadací v ČR, která funguje dodnes, je nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových“, která vznikla 25. ledna 1904.⁸⁸ Nadace a nadační fondy v dnešní podobě byly upraveny do konce roku 2013 zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Od počátku roku 2014 se nadace a nadační fondy vzniklé podle původního zákona považují za nadace a nadační fondy vzniklé podle nového občanského zákoníku,⁸⁹ který současně zrušil zákon o nadacích a nadačních fondech. Žádná přeměna právní formy v tomto případě není třeba, NOZ stanovuje pouze možnost transformovat nadaci na nadační fond a opačně, je však nutné, aby toto dovolovala zakládací listina. Povinností nadace a nadačního fondu je nutnost přizpůsobit nadační listinu, popřípadě statut, novému občanskému zákoníku § 310,⁹⁰ tuto změnu jsou nadace a nadační fondy povinné provést do tří let ode dne nabytí účinnosti NOZ.⁹¹ Zakladatel nadace může přizpůsobit zakladatelské právní jednání úpravě nadační listiny podle NOZ do konce roku 2015.⁹²

Aktuální právní úprava nadací a nadačních fondů je do značné míry podobná té předešlé, ale její ustanovení jsou o poznání liberálnější.⁹³ Za zásadní změnu, která přispěla k liberalizaci, lze považovat možnost zakladatele stanovit si okruh činností a účel nadace či nadačního fondu. Dříve se za obecně prospěšný účel, a tedy účel nadace a nadačního fondu, považovalo zejména „rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu.“⁹⁴ Za obecně prospěšný účel se nepovažovala podpora politických stran a hnutí. Podle NOZ může být nadace a nadační fond provozován jak k veřejně prospěšnému, tak

⁸⁸ Nadace Nadání, Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. *Oficiální informace* [online]. Dostupné z: http://www.hlavkovanadace.cz/o_nadaci.php

⁸⁹ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 3049 odst. 1.

⁹⁰ *ibid.*

⁹¹ FRIŠTEŇSKÁ, Hana a kol. *Průvodce Občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy*. [online] 2013, Fórum dárců, s. 6, Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8754/nadacni-fond-po-rekodifikaci-soukromeho-prava-subsidiarita-ci-analogie-uvnitri-nadacniho-prava.aspx [14. 2. 2015]

⁹² Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 3049 odst. 2.

⁹³ FRIŠTEŇSKÁ, Hana a kol. *Průvodce Občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy*. [online] 2013, Fórum dárců, s. 12, Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8754/nadacni-fond-po-rekodifikaci-soukromeho-prava-subsidiarita-ci-analogie-uvnitri-nadacniho-prava.aspx [14. 2. 2015]

⁹⁴ Zákon č. 227 ze dne 3. 9. 1997 o nadacích a nadačních fondech. In: Sbírka zákonů České republiky. 1997, částka 080. § 1 odst. 1.

dobročinnému, ale i jinému účelu. Zatímco veřejně prospěšný účel spočívá v podpoře obecného blaha, dobročinný účel spočívá v podpoře určitého okruhu osob.⁹⁵ Nadace ani nadační fond nesmí podporovat ani se jinak podílet na činnosti politických stran a hnutí. Dále pak nadace nesmí být založena výlučně k výdělečným cílům a za soukromým účelem, tedy k podpoře zakladatele, ani osobám jemu blízkým.

Změna účelu v průběhu působení nadace a nadačního fondu nebyla zákonem č. 227/1997 Sb. vůbec řešena. NOZ již tuto alternativu připouští, a to především na základě nadační listiny, dále pak může dojít ke změně účelu rozhodnutím soudu na návrh nadace. Nutno však podotknout, že změna účelu nepřidá na důvěryhodnosti ze strany dárců. Jako ochrana dárců působí podmínka, podle které nemá nadace ani nadační fond možnost využít dar pro jiný účel, než pro jaký byl původně přijat, bez souhlasu dárce. V případě, že se stane účel nadace nedosažitelný v důsledku nepředvídatelných okolností, může soud na návrh zakladatele nebo osoby, která má na věci právní zájem, změnit účel na účel podobný, k tomu je však potřeba zohlednit přání zakladatele. V případě, že je účel nezměnitelný na základě nadační listiny a zároveň nedosažitelný, vstoupí nadace do likvidace. U nadačního fondu je jedinou možností v případě nedosažitelnosti účelu, pro který byl založen, zrušení PO s likvidací.

Mezi základní rozdíly v úpravě orgánů nadace a nadačního fondu po roce 2014 patří například možnost, aby právnická osoba vykonávala funkci člena správní i dozorčí rady nebo revizora. Dále pak může jednotlivý člen správní rady zastupovat nadaci samostatně, pokud toto nezakazuje nadační listina. Nově vznikla povinnost vykonávat funkci člena správní rady, dozorčí rady či revizora svědomitě, tedy s péčí řádného hospodáře, v případě porušení ručí člen za škody způsobené věřitelům nadace a nadačního fondu celým svým majetkem.

Mezi další změny v právní úpravě patří zejména založení pouze zakládací listinou, což je chápáno jako jednostranné právní jednání. Nově je nutné v nadační listině uvést výši nadačního kapitálu. Dále pak je výrazně posílena vůle zakladatele, který si může upravit nadační listinu dle svých potřeb, kromě obligatorních ustanovení NOZ. To stejné platí také pro statut, který má nově definované pouze dva obecné body: způsob jednání orgánů nadace a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků a okruh osob, kterým je lze poskytovat.⁹⁶ Dříve byla nadační listina nezměnitelná, což se novým občanským zákoníkem změnilo. Nově je nutné, aby byl v názvu nadace a nadačního fondu kromě označení právní formy také účel, pro který byly tyto

---

⁹⁵ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 306 odst. 1.

⁹⁶ *ibid.*, § 314.

právnícké osoby založeny.⁹⁷ Toto pravidlo nemusí být respektováno v případě, že je název pro PO příznačný a nelze rozumně předpokládat jeho zaměnitelnost nebo klamavost.

3.4. Změny ve zdaňování nestátních neziskových organizací

Jak již bylo popsáno v kapitole o veřejné prospěšnosti, k větší transparentnosti a k zefektivnění neziskového sektoru by měl dopomoci status veřejné prospěšnosti, jehož podmínky udělování by měly být předmětem speciálního zákona, který prozatím nebyl schválen. I přesto se však pan docent Stejskal domnívá, že „*v současné době* (listopad 2013 – pozn. autora) *lze konstatovat, že Senát ČR přijal formou zákonných opatření všechny nezbytné doprovodné zákony k NOZ. Jednou z nejvýznamnějších norem byl návrh zákonného opatření Senátu o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva (...).*“⁹⁸ Zákonným opatřením Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů (dále jen „zákonné opatření Senátu“), bylo schváleno Senátem 10. října 2013. Zákonné opatření Senátu má důležitý dopad na fungování neziskového sektoru po rekodifikaci soukromého práva. A právě změnami, které přineslo zákonné opatření pro nestátní neziskové organizace, se budeme zabývat v této kapitole. Pro úplnost dodejme, že zákonná opatření jsou Senátem přijímána tehdy, když je Poslanecká sněmovna rozpuštěna a daná opatření nesnesou odklad, avšak Poslanecká sněmovna musí toto zákonné opatření přijmout na své první schůzi.

Mezi nejpočetnější změny, které s sebou přináší zákonné opatření Senátu, patří především změny v terminologii, které vyplývají z NOZ, ty však s sebou nepřinášejí změny ve fungování nestátních neziskových organizací, a proto se zaměříme především na věcné změny v daňové legislativě.

3.4.1. Daň z příjmů

Daň z příjmů právnických osob, a tedy i nestátních neziskových organizací (dále jen NNO) je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen ZDP). Zásadní změny v úpravě zdaňování příjmů NNO představují paragrafy 17 – 20.

---

⁹⁷ Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 033. § 308 odst. 2.

⁹⁸ STEJSKAL, Jan. *Právní úprava nestátních neziskových organizací vlivem NOZ – současná situace*. ÚNES. 2013, č. 11. ISSN: 1214-181X, s. 7

Veřejně prospěšný poplatník je zvlášť upraven v § 17a. Jedná se tedy o alternativní úpravu k neexistujícímu zákonu o statusu veřejné prospěšnosti. „*Veřejně prospěšným poplatníkem je poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním.*“⁹⁹ Za veřejně prospěšné poplatníky se podle § 17a odst. 2 nepovažují obchodní korporace (tedy ani sociální družstva), Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář, profesní komora, zdravotní pojišťovna, společenství vlastníků jednotek a nadace, které slouží k podpoře osob blízkých zakladateli.

Do konce roku 2013 bylo daňové zvýhodnění poskytováno účetním jednotkám, které nebyly založeny za účelem podnikání. Hlavním rozdílem mezi původní a aktuální definicí je především nutnost vykonávat veřejně prospěšnou činnost podle novelizované podoby ZDP. Pro účetní jednotky, které nebyly založeny za účelem podnikání, platilo, že předmětem daně z příjmů nebyly státní dotace, úroky z běžných účtů, ani příjmy z hlavní činnosti, u nichž výdaje byly vyšší než příjmy.¹⁰⁰ Osvobozené od daně byly členské příspěvky a v případě splnění podmínek výnosy z nadačního jmění. Základ daně u NNO mohl být snížen „*až o 30 %, maximálně však o 1 000 000 Kč, použijí-li prostředky získané takto dosaženou úsporou daňové povinnosti ke krytí nákladů (výdajů) souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to nejpozději ve 3 bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích.(...) Veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné instituce mohou základ daně (...) dále snížit až o 30 %, maximálně však 3 000 000 Kč, použijí-li prostředky získané takto dosaženou úsporou daňové povinnosti v následujícím zdaňovacím období ke krytí nákladů (výdajů) na vzdělávání, vědecké, výzkumné, vývojové nebo umělecké činnosti a v případě, že 30% snížení činí méně než 1 000 000 Kč, mohou odečíst částku ve výši 1 000 000 Kč, maximálně však do výše základu daně.*“¹⁰¹

Od roku 2014 lze podle ZDP v aktuálním znění rozdělit NNO do tří kategorií podle předmětu daně. Neziskové organizace, které nejsou veřejně prospěšnými poplatníky (dále jen VPP), VPP s tzv. širokým základem daně a VPP s tzv. úzkým základem daně.

---

⁹⁹ Zákon č. 586 ze dne 20. 11. 1992 o daních z příjmů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 117. § 17a odst. 1. ZDP

¹⁰⁰ *ibid.*, znění zákona k 31. 12. 2013, § 18, odst. 4.

¹⁰¹ *ibid.*, znění zákona k 31. 12. 2013, § 20, odst. 7.

a) Neziskové organizace, které nejsou veřejně prospěšnými poplatníky

Mezi neziskové organizace, které nejsou VPP, patří organizace, které nesplňují definici veřejně prospěšného poplatníka dle § 17a. Může se také jednat o organizace, které sice mají ve svých stanovách veřejně prospěšný účel, ale aktivně činnost, která by vedla k dosahování účelu, nevykonávají. Tyto neziskové organizace postupují ve věcech zdaňování svých příjmů stejně jako běžné obchodní korporace.¹⁰²

Drobnou výjimku představuje zdanění úroků u společenství vlastníků jednotek podle § 36 odst. 9 ZDP. Nově je 19% daň strhávána a odváděna bankou, a tedy poplatník do svého základu již úroky nezahrnuje. „*Díky tomu společenství vlastníků jednotek, které nemají jiné příjmy než úroky na účtech, nemusí nadále podávat přiznání k dani z příjmů i přesto, že úroky jsou nově od 1. 1. 2014 předmětem daně.*“¹⁰³

b) VPP se širokým základem daně

U VPP se širokým základem daně vstupují do základu daně všechny příjmy kromě investičních dotací. VPP se širokým základem daně jsou vyjmenováni v § 18a odst. 5 a patří mezi ně:

- veřejná vysoká škola,
- veřejná výzkumná instituce,
- poskytovatel zdravotních služeb, který má oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle zákona upravujícího zdravotní služby,
- obecně prospěšná společnost,
- ústav.

Výše zmíněné právnické osoby nevyjímají ze základu daně ztrátové hlavní činnosti, což prakticky snižuje jejich konečný výsledek hospodaření, a tedy i daň z příjmů. VPP se širokým základem daně si dále mohou uplatnit osvobození stanovená pro veřejně prospěšné poplatníky podle § 19 ZDP a především také snížení základu daně podle § 20 odst. 7 ZDP, toto snížení daně nemůže být uplatněno poskytovatelem zdravotních služeb, dále pak ani obcí, krajem a profesní komorou.

---

¹⁰² NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Daně a účetnictví neziskových organizací v souvislosti s NOZ*. ÚNES. 2014, č. 5. ISSN: 1214-181X, s. 4

¹⁰³ *ibid.*, s. 5.

Snížení základu daně podle § 20 odst. 7 ZDP je obdobné jako ve znění zákona do konce roku 2013, pouze s tím rozdílem, že OPS a ústavy musí nově prostředky získané úsporou dle § 20 odst. 7 ZDP použít již v následujícím zdaňovacím období ke krytí nákladů vzniklých z nepodnikatelských činností.

c) VPP s úzkým základem daně

Mezi VPP s úzkým základem daně patří všichni ostatní VPP, kteří nejsou vyjmenováni v § 18a odst. 7, jde například o spolky, nadace a nadační fondy, církve a honební společenstva. „Tyto organizace uplatňují v zásadě stejná daňová pravidla jako v roce 2013.“¹⁰⁴

Výše uvedená změna zdaňování úroků srážkovou daní 19 % pro společenství vlastníků jednotek platí také pro VPP s úzkým základem daně. Daň z úroků strhává a odvádí banka podle § 36 odst. 9 ZDP. Problém s touto novinkou může nastat akorát u nadací, které mají úroky z nadační jistiny osvobozené od daně z příjmů podle § 19 odst. 1 písm. r) ZDP, proto je vhodné, aby se nadace domluvila přímo s bankou, aby banka daň z úroků nestrhávala.

„Podle úpravy platné do konce roku 2013 u poplatníků daně z příjmů právnických osob, kteří nebyli založeni za účelem podnikání, nebyly úroky z běžného účtu předmětem daně. Banky připisovaly úroky v brutto výši.“¹⁰⁵

3.4.2. Daň z přidané hodnoty

V případě, že veřejně prospěšná společnost provozuje ekonomickou činnost, je z hlediska § 5 odst. 1 zákona o DPH (zákon č. 235/2004 Sb.) osobou povinnou k dani, která musí sledovat, zda nepřekročí limit stanovený pro plátce DPH. Tento limit je pro rok 2015, i přes snahu o jeho snížení na 750 000 Kč s účinností od 1. ledna 2014, stále stanoven na obrát 1 000 000 Kč za bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích 12 měsíců.¹⁰⁶

¹⁰⁴ NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Daně a účetnictví neziskových organizací v souvislosti s NOZ*. ÚNES. 2014, č. 5. ISSN: 1214-181X, s. 6

¹⁰⁵ FINANČNÍ SPRÁVA ČR. *Upozornění na novou úpravu zdaňování úroků z účtu u vybraných veřejně prospěšných poplatníků a společenství vlastníků jednotek od 1. 1. 2014*. [online] 30. 1. 2014. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2014/upozorneni-na-novou-upravu-zdanovani-uroku-z-uctu-u-vybranych-verejne-prospesnych-poplatniku-a-svj-4741>

¹⁰⁶ Zákon č. 235 ze dne 1. 4. 2004 o dani z přidané hodnoty. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 078. § 6 odst. 1.

3.4.3. Daň dědická a daň darovací

Od 1. ledna 2014 je daň darovací a daň dědická řešena v rámci zákona o daních z příjmů. Z pohledu daně z příjmů je dědictví plošně od daně osvobozeno.

Pro veřejně prospěšné poplatníky je osvobozeno od daně z příjmů také přijetí darů, ale dar musí být použit k účelu podle § 15 odst. 1 nebo § 20 odst. 8.¹⁰⁷ Důležitou změnou je princip přímé vazby bezúplatně nabytého příjmu s výdaji, které jsou z tohoto příjmu hrazeny, tyto výdaje (náklady) jsou daňově neuznatelné. Z tohoto důvodu je vhodné dary časově rozlišovat podle období, kdy jsou za ně hrazeny výdaje.

Pro neziskové organizace byla situace z hlediska zdaňování výhodnější před rokem 2014, kdy byly dary pro neziskové organizace od daně osvobozeny. Peníze získané z darů byly použity na nákupy služeb či majetku a takto vynaložené peníze byly daňově uznatelnými náklady.

3.4.4. Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí (dříve nazýván zákon o dani z nemovitosti). Daň z nemovitých věcí je rozčleněna na daň z pozemků a daň ze staveb.

Pozemky jsou osvobozeny od daně z nemovitých věcí v případě splnění podmínek § 4 zákona o dani z nemovitých věcí (dále jen ZDNV). Pro nestátní neziskové organizace platí, že je většina pozemků, které slouží veřejně prospěšné činnosti, osvobozena od daně z nemovitých věcí, konkrétně se jedná o ustanovení ZDNV § 4 odst. 1 písmeno f, g. Pro osvobození je však nutné, aby pozemky nebyly používány k podnikání a aby nebyly pronajímány. Stejně pravidlo platí také pro stavby. Stavby jsou osvobozeny od daně podle § 9 ZDNV. Zajímavým rozdílem mezi neziskovými organizacemi je, že stavby jsou osvobozeny pouze v případě, že jsou vlastněny OPS, spolky, odborovými organizacemi, organizacemi zaměstnanců, církvemi apod. Na druhou stranu k osvobození postačuje, aby stavba nebo jednotka pouze sloužila fundaci nebo ústavu k vykonávání veřejně prospěšné činnosti, v tomto případě vlastnické právo není důležitým prvkem. Obdobně je upraveno osvobození i u pozemků, jen s tou změnou, že u první

---

¹⁰⁷ NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Daně a účetnictví neziskových organizací v souvislosti s NOZ*. ÚNES. 2014, č. 5. ISSN: 1214-181X, s. 7

skupiny neziskových organizací musí pozemek tvořit funkční celek s budovou nebo jednotkou vlastněnou nestátními neziskovými organizacemi.

3.4.5. Daň z nabytí nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí nahradila od 1. 1. 2014 daň z převodu nemovitostí, ta byla původně upravena v zákoně č. 357/1992 Sb. Daň z nabytí nemovitých věcí je specifikována zákonným opatřením senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí (dále jen ZNNV).

Předmětem daně je úplatné nabytí nemovité věci. Za nemovitou věc se považuje pozemek, stavba, část inženýrské sítě, jednotka na území ČR, právo stavby a spoluvlastnický podíl na některé z dříve uvedené nemovité věci. Poplatníkem daně je v případě nabytí vlastnického práva koupí nebo směnou převodce, a to v případě, že není ve smlouvě mezi převodcem a nabyvatelem stanoveno jinak. V ostatních případech je poplatníkem nabyvatel. Ze ZNNV nevyplývají žádná osvobození pro veřejně prospěšného poplatníka.

3.4.6. Silniční daň

Silniční daň je na území ČR upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční (dále jen ZDS), který byl novelizován zákonem č. 267/2014 Sb. s účinností od 1. ledna 2015. Zásadní změny ve vztahu k NNO z pohledu daně silniční jsou ale především způsobené změnami v zákoně o dani z příjmů.

Předmětem silniční daně jsou podle § 2 ZDS silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrována v ČR, provozována v ČR a používána poplatníkem daně z příjmů právnických osob, s výjimkou používání k činnosti veřejně prospěšného poplatníka daně z příjmů právnických osob, pokud příjmy z této jeho činnosti nejsou předmětem daně z příjmů, nebo poplatníkem daně z příjmů fyzických osob k činnosti nebo v přímé souvislosti s činností, ze kterých plynou příjmy ze samostatné činnosti podle zákona upravujícího daně z příjmů.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.4.1., jsou podle § 18a odst. 5 ZDP předmětem daně z příjmů právnických osob nově všechny příjmy veřejných vysokých škol a výzkumných institucí, poskytovatelů zdravotních služeb a také obecně prospěšných společností a ústavů.

Z výše uvedeného vyplývá, že jsou silniční motorová vozidla používána obecně prospěšnými společnostmi a ústavy nově předmětem daně bez ohledu na to, pro jakou činnost

jsou používána. Dále pak vozidla používána VPP s úzkým základem daně pouze pro svou hlavní činnost nejsou předmětem daně.

3.5. Změny v účetnictví nestátních neziskových organizací

Účetnictví nestátních neziskových organizací je upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, dále pak vyhláškou č. 504/2002 Sb. a českými účetními standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavní činnost není podnikání (ČÚS č. 401 až č. 414).

Zákon o účetnictví prošel novelizací na základě zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014, především se jednalo o úpravu názvosloví podle NOZ. Další změnou bylo zavedení ustanovení, které se týká svěřenských fondů. Svěřenské fondy jsou soubory majetku bez právní osobnosti, ale jsou považovány za účetní jednotky. Právě v absenci osobnosti spočíval problém v právní odpovědnosti za vykázané hodnoty v účetnictví a následně v účetní závěrce, proto novelizace zákona o účetnictví již na tuto problematiku pamatuje a upravuje ji v § 4a.

Zajímavostí je, že v § 38a, ve kterém se upravuje možnost vést jednoduché účetnictví, byla upravena terminologie z „právní subjektivity“ na „právní osobnost“, ale pojmy „občanské sdružení“ a „organizační jednotky“ zde zůstaly zachovány i přesto, že je od 1. 1. 2014 již zákony neznají. Otázkou tedy je, zdali mohou spolky a pobočné spolky, jakožto automatictí právní nástupci občanských sdružení a jejich organizačních jednotek, účtovat v soustavě jednoduchého účetnictví, či nikoliv.

3.5.1. Audit

Z ustanovení NOZ plynou změny, které mají dopad také na audit účetní závěrky a výroční zprávy. Podle § 341 NOZ má nadace povinnost nechat si ověřit svou účetní závěrku auditorem v případě, že její nadační kapitál nebo obrat je vyšší než 5 mil. Kč, dále pak je nutné ověření auditorem v případě, že se rozhoduje podle účetní závěrky o zvýšení nebo snížení nadačního kapitálu nebo o přeměně nadace. U ústavů je podle § 415 NOZ limit čistého obrátu pro nutnost ověření účetní závěrky auditorem stanoven na 10 mil. Kč. Dále si může ústav stanovit ve svém statutu dobrovolně sám, zda bude podléhat auditu. Spolek ani nadační fond podle úpravy NOZ nepodléhá auditu.

Nadace podle původní právní úpravy (ZNNF) musely mít ověřenou účetní závěrku vždy. Nadační fondy měly povinnost nechat si ověřit účetní závěrku auditorem v případě, že suma nákladů nebo výnosů překročí 3 miliony Kč, nebo majetek nadačního fondu byl vyšší než 3 miliony Kč. OPS mají stále povinnost nechat si ověřit řádnou i mimořádnou účetní závěrku auditorem, splní-li podmínky podle § 19 odstavce 2 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech:

- jsou příjemci dotací nebo jiných příjmů ze státního rozpočtu, z rozpočtu obce, případně z rozpočtu jiného územního orgánu nebo od státního fondu, jejichž celkový objem přesáhne v účetním období, za něž je účetní závěrka sestavována, jeden milion Kč, nebo
- ve výši čistého obratu překročily deset milionů Kč.

4. Analýza rekodifikace pro vybrané nestátní neziskové organizace

Změny v návaznosti na nový občanský zákoník z pohledu nestátních neziskových organizací popsané v předchozích částech diplomové práce nyní budou aplikovány na Občanské sdružení Dítě s diabetem a PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Součástí každé podkapitoly budou základní informace o organizaci, její struktura, orgány a hospodaření, dále právní změny v souvislosti s NOZ, daňové změny a na závěr také změny zaznamenané v účetnictví.

4.1. Občanské sdružení Dítě s diabetem

Občanské sdružení Dítě s diabetem (dále jen sdružení) vzniklo v roce 2004 za účelem pomoci osobám s diabetem mellitus (dále jen DM) a jejich rodinným příslušníkům vyrovnat se s tímto celoživotním onemocněním. Sdružení navázalo na aktivity Klubu Moravskoslezského kraje, který pracoval pod Sdružením rodičů a přátel diabetických dětí v ČR. Svou činností se Občanské sdružení Dítě s diabetem snaží zlepšit péči o osoby s DM a podílet se na jejich celoživotním vzdělávání ve všech oblastech umožňující rovnocenný přístup k těmto osobám.

Mezi základní činnosti sdružení patří edukace diabetiků, zdravotnického personálu a osvěta společnosti o diabetu, organizace přednášek a besed, spolupráce s lékaři a zdravotnickými zařízeními, poskytování informací o rozsahu úhrad sociální a zdravotní péče poskytované diabetikům, půjčování kompenzačních pomůcek, pořádání sportovních a kulturních akcí a v neposlední řadě zastupování zájmů jednotlivých členů. Mezi pravidelnou činnost sdružení lze zařadit program „Rádi poradíme“, což je pravidelné poradenství z oblasti diabetu a problémů s tím souvisejících. Sdružení nevykonává žádnou doplňkovou činnost.

a) Struktura sdružení

Sdružení působí v Moravskoslezském kraji od 6. 9. 2004. Sídlo sdružení se nachází na ulici Železárenská v Ostravě. Identifikační číslo sdružení je 26673371 a oficiální internetové stránky sdružení se nachází na adrese www.ditesdiabetem.cz. Sdružení má od roku 2012 dva stálé zaměstnance, před rokem 2012 se o chod sdružení starali dobrovolníci z řad členů sdružení. Kromě členů poskytuje Občanské sdružení Dítě s diabetem své služby také zájemcům z řad veřejnosti, avšak členové mají prioritní přístup ke službám a také zvýhodněné podmínky,

například při pořádání vzdělávacích akcí nemusí členové hradit poplatky, popřípadě mají zvýhodněnou cenu při účasti na sportovních a kulturních akcích.

b) Orgány sdružení

Hlavním organizačním prvkem sdružení je členská základna, počátkem roku 2014 čítala členská základna celkem 150 členů. Členem občanského sdružení se může stát fyzická osoba, která souhlasí se stanovami a posláním sdružení. O přijetí nového člena rozhoduje rada sdružení a dnem rozhodnutí rady sdružení o přijetí nového člena vzniká jeho členství. Roční členský příspěvek v roce 2015 činil 400 Kč. V případě, že se člen či jiná fyzická osoba mimořádným způsobem zaslouží o rozvoj sdružení, může být valnou hromadou přiznáno členovi tzv. čestné členství. Čestný člen má možnost účastnit se zasedání valné hromady sdružení s hlasem poradním. Členství ve sdružení zaniká písemným oznámením radě sdružení, úmrtím člena, zánikem sdružení, rok po uplynutí lhůty pro zaplacení členského příspěvku a zrušením členství radou sdružení pro porušení povinnosti člena sdružení podle těchto stanov a dále v případě poškození zájmů a dobrého jména sdružení. Mezi povinnosti člena patří dodržování stanov, respektování rozhodnutí orgánů sdružení, placení členských příspěvků a dbaní na to, aby nebylo poškozováno dobré jméno sdružení.

Z hlediska organizační struktury je nejvyšším orgánem valná hromada, kterou tvoří všichni členové sdružení. Mezi nejdůležitější body činnosti valné hromady patří schvalování stanov, výroční zprávy a zprávy o hospodaření, dále pak volení a odvolávání členů rady sdružení a revizní komise a rozhodování o výši členského příspěvku a lhůtách jeho splatnosti. Valná hromada rozhoduje nadpoloviční většinou všech přítomných členů. Při rozhodování o stanovách sdružení a změnách charakteru sdružení je nutný souhlas alespoň dvou třetin přítomných členů.

Orgánem, který řídí činnost sdružení v období mezi zasedáním valné hromady, je rada sdružení aktuálně složená z devíti členů sdružení, kteří jsou zvoleni na tři roky. Počet členů rady může být na základě rozhodnutí valné hromady změněn, avšak nejmenším počtem jsou tři členové rady. V čele rady sdružení je předsedkyně občanského sdružení paní Ing. Šárkou Nosálkovou, která je také jedním ze dvou zaměstnanců sdružení, působí jako manažerka sdružení. Druhým ze zaměstnanců je místopředsedkyně sdružení paní Martina Bryndáčová, která je koordinátorkou projektů a manažerkou klíčových aktivit Evropské unie. Předsedkyně a místopředsedkyně zastupují sdružení navenek. Kromě provozního řízení sdružení vykonává rada sdružení také činnost hospodáře, odpovídá za vedení účetnictví a připravuje podklady pro

rozhodnutí valné hromady. Rada se schází minimálně čtyřikrát ročně a je usnášeníschopná v případě, že se sejde nadpoloviční většina všech jejích členů. Rada rozhoduje nadpoloviční většinou přítomných členů.

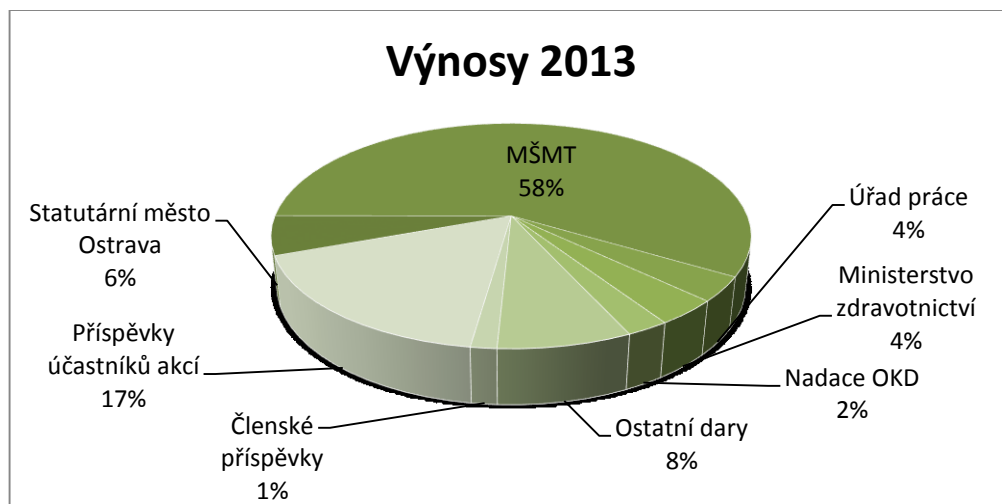
Kontrolu činnosti sdružení provádí revizní komise složená ze tří členů volených na tři roky valnou hromadou. Revizní komise kontroluje veškerou činnost rady a předsedy sdružení, dále projednává stížnosti členů sdružení a je oprávněna nahlížet do veškeré písemné dokumentace sdružení. Členství v revizní komisi a radě sdružení je vzájemně neslučitelné.

Nutno podotknout, že kromě oficiálních orgánů jsou aktivity občanského sdružení spolurealizovány dobrovolníky z řad rodičů diabetických dětí, popřípadě dětmi samotnými, a to na základě práva všech členů podílet se podle svých schopností a možností na plnění úkolů sdružení.

c) Hospodaření sdružení

Podle výroční zprávy za rok 2013 činily celkové náklady 3 942 tis. Kč a výnosy 3 692 tis. Kč, hospodářský rok 2013 tedy skončil ztrátou 249 tis. Kč. V roce 2012 byl úhrn výnosů 2 529 tis. Kč, náklady dosahovaly výše 2 449 tis. Kč. Celkový zisk po zdanění byl 80 tis. Kč. Pro srovnání hospodaření sdružení má pro nás větší vypovídající schopnost účetní období 2012, protože v roce 2013 obdrželo sdružení mimořádnou dotaci od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, jak vyplývá z analýzy výnosů dle grafu 4.1. Dotace z dotačního programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“ byla využita k realizaci programu „Cesta za poznáním EU“ a dosahovala výše 2 161 tis. Kč což je 58 % všech výnosů, jak je znázorněno v grafu 4.1. Dalšími významnými výnosy byly dotace od Statutárního města Ostrava a Ministerstva zdravotnictví a dary od soukromých společností a fundací, mezi nimi Nadace OKD, ELI LILLY ČR, s.r.o., Nadační fond Veolia a Nadační fond kousek po kousku. Členské příspěvky tvořily pouhé 1 % z výnosů sdružení, významnější položkou výnosů jsou příspěvky účastníků akcí.

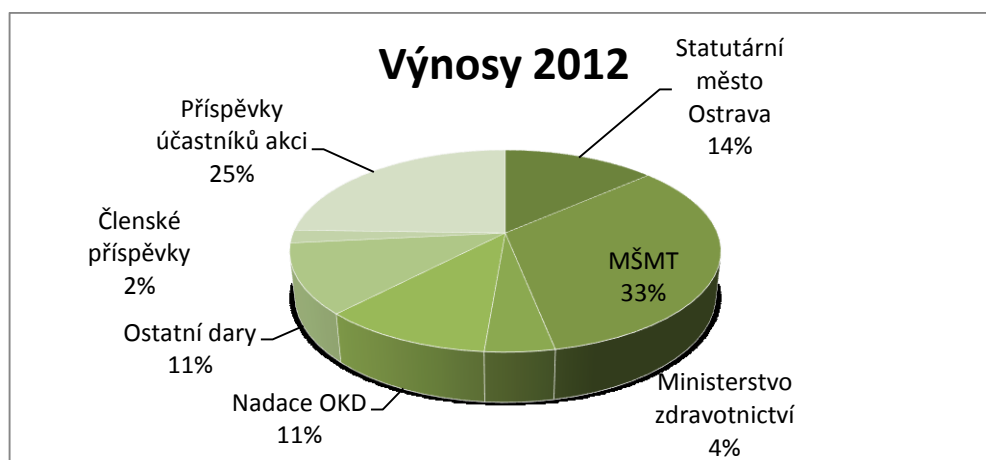
Graf 4.1 – Výnosy sdružení v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy 2013.

Jak je znázorněno v grafu 4.2, byla v roce 2012 největší položkou ve výnosech opět dotace od MŠMT, která činila 33 % všech výnosů sdružení, oproti roku 2013 se jednalo o 1 318 tis. méně, částka dotace v roce 2012 tedy byla 843 tis. Kč. Mezi významné donátory sdružení patřilo opět Statutární město Ostrava, dále Nadace OKD, která přispěla více než desetinou všech výnosů, významně se podílely také společnosti ELI LILLY ČR, s.r.o., Nadační fond Veolia a Nadační fond kousek po kousku. Dalšími příjmy jsou členské příspěvky, které však v roce 2012 činily pouhé 2 % všech výnosů, a příspěvky účastníků akcí, které jsou již významnější položkou, jejich podíl v roce 2012 byl čtvrtina všech výnosů sdružení.

Graf 4.2 – Výnosy sdružení v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy 2012.

Hlavní nákladovou položkou v roce 2013 byly náklady vynaložené v rámci projektu „Cesta za poznáním EU“, které dosáhly částky 2 281 tis. Kč, tato částka představovala 57 % celkových nákladů. Ostatní náklady byly tvořeny nákladovými položkami za běžnou činnost, tedy v roce 2013 celkem 1 661 tis. Kč a v roce 2012 činily 2 449 tis. Kč. Mezi významné náklady v rámci běžné činnosti patří každoročně služby za ubytování a stravování účastníků pořádaných akcí, tato položka v roce 2013 představovala 37 % nákladů a v roce 2012 31 %. Osobní náklady v roce 2013 činily 36 % z celkových nákladů na běžnou činnost a v roce 2012 se jednalo o téměř 41 %. Mezi osobní náklady jsou zařazeny jak mzdové náklady na zaměstnance, tak náklady na externí pracovníky zaměstnané krátkodobě na pracovní dohody především za účelem vzdělávání členů sdružení.

4.1.1. Právní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

Občanské sdružení se automaticky dnem 1. ledna 2014 transformovalo na spolek. Podle slov předsedkyně sdružení paní Nosálkové se rekodifikace soukromého práva Občanského sdružení Dítě s diabetem téměř nedotkla. Na otázku, zda občanské sdružení přemýšlelo nad možností transformace na jinou právní formu, odpověděla předsedkyně občanského sdružení paní Nosálková záporně.

Stanovy si do konce roku 2013 tvořilo občanské sdružení samo. Původní stanovy jsou poměrně detailně rozpracovány a vyhovovaly ustanovení § 6 odst. 2 zákona o sdružování občanů. Podle paní Nosálkové podrobné stanovy přispívají k transparentnosti a lepší orientaci v organizaci a činnosti sdružení, protože v případě odkazování na platné obecné právní předpisy si jen málokdo z veřejnosti tyto právní předpisy opravdu přečte.

Počátkem roku 2015 již byly téměř hotové nové stanovy, které během května 2015 budou předloženy valné hromadě ke schválení. Nové stanovy vycházejí z původních stanov sdružení a nově ve svých bodech plně respektují ustanovení NOZ. Podle § 3041 NOZ je nutné, aby byly nové stanovy schváleny a doručeny orgánu veřejné moci do konce roku 2016. Nové stanovy si občanské sdružení připravilo samo, následně hotové stanovy konzultovalo s právníkem. Podle slov paní Nosálkové bylo jediným problémem najít kompetentního právníka, který se touto problematikou zabývá.

V nových stanovách spolku se počítá se změnou názvu na „Centrum pro děti s diabetem, z. s.“ popřípadě na „Centrum pro dítě s diabetem, z.s.“. Touto změnou je plně respektována

povinnost vyplývající z ustanovení § 3042 NOZ, avšak je nutné, aby byl název změněn do konce roku 2015.

Stanovy spolku jsou stejně jako původní stanovy sdružení rozpracovány na pěti stranách. Mezi hlavní změny plynoucí z nových stanov je kromě změny názvu subjektu také změna názvů jednotlivých orgánů. Za nejvyšší orgán spolku se považuje členská schůze (dříve valná hromada) tvořená všemi členy spolku. Statutárním orgánem je rada spolku, v čele s předsedou spolku, která nahradila původní radu sdružení. Novou povinností rady spolku je povinnost vést seznam členů, který je neveřejný. Kontrolní komise vykonává činnost v souladu s NOZ, tedy dohlíží na vykonávání činnosti spolku v rámci svých stanov a platných právních předpisů. Členové kontrolní komise a rady spolku jsou voleni členskou radou. Funkční období všech členů volených orgánů jsou tři roky.

Řádným členem může být podle návrhu nových stanov také právnická osoba, ostatní práva a povinnosti členů zůstávají zachovány podle původních stanov občanského sdružení. Institutu čestného členství je ve stanovách spolku nově věnováno více prostoru, konkrétně jeden oddíl se sedmi odstavci namísto původních dvou odstavců. Čestným členem se může stát fyzická a nově i právnická osoba, která se mimořádným způsobem zasloužila o rozvoj spolku. Nově je čestný člen osvobozen od placení členského příspěvku, ostatní práva a povinnosti jsou totožná s řádným členstvím.

4.1.2. Daňové změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

Předsedkyně spolku nezaznamenala žádné změny z hlediska daňové problematiky ve spojitosti s rekodifikací soukromého práva.

4.1.3. Účetní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

O účetnictví spolku se stará externí firma, i přesto předsedkyně spolku nezaznamenala žádné změny z hlediska účetní problematiky ve spojitosti s rekodifikací soukromého práva.

4.2. PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s.

PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. (dále jen PORG) je obecně prospěšnou společností, která vykonává činnost osmiletého gymnázia a prvního stupně základní školy. Mezi další činnosti společnosti patří provozování školních jídelen a školních družin. Škola je součástí sítě škol zapsaných v rejstříku škol vedené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. PORG vykonává svou činnost od 2. září 1990, jedná se tedy o první soukromé gymnázium od roku 1948. V dobách založení mělo osmileté reálné gymnázium právní formu nadace. Zakladatelem bylo Sdružení PRO GYMNAZIUM. Spoluzakladatelem prvního obnoveného reálného gymnázia (v roce 2008 přejmenovaného na PORG) byl Ondřej Šteffl, který do 30. 11. 1995 byl také jeho ředitelem.

a) Struktura PORG

PORG se skládá ze tří škol: PORG Libeň, Nový PORG, PORG Ostrava. Sídlo společnosti je v Praze Libni. PORG Libeň je nejstarší školou ze sítě škol PORG, své brány otevřela studentům v září 1990 v Praze – Libni v Lindnerově ulici. Celkem navštěvuje PORG Libeň 180 studentů. Jedná se o osmileté gymnázium, jehož studenti každoročně dosahují mimořádných výsledků jak ve státních maturitách, tak také v celonárodních soutěžích. Mezi další úspěchy školy patří vysoké procento studentů přijatých na prestižní zahraniční univerzity. Studentům maturitních ročníků PORG Libeň společně se studenty Nového PORGu bylo zasláno ve školním roce 2014/2015 celkem 70 nabídek z prestižních zahraničních univerzit, jmenujme například univerzity Oxford, Cambridge, Harvard, Princeton, Yale a další. Celková úspěšnost studentů, kteří se hlásili na Oxford a Cambridge, je 50 %, úspěšnost přihlášených na prestižní americké univerzity označované jako Ivy League byla 25 %.

Nový PORG se nachází v Praze – Krči na ulici Pod Krčským lesem. Kromě osmiletého gymnázia se na této škole vyučuje také v programu prvního stupně základní školy s rozšířenou výukou angličtiny. Škola vznikla v roce 2008 a v prvním roce fungování ji navštěvovalo zhruba 200 žáků a studentů, od této doby se počet žáků a studentů zdvojnásobil a v průběhu roku 2015 bude vůbec první třída v historii Nový PORG maturovat. Kromě české státní maturity si mohou studenti školy Nový PORG zvolit také mezinárodní IB maturitu. IB je zkratkou pro „International Baccalaureate Diploma Programme“ a jedná se o mezinárodně uznávanou maturitní zkoušku. Studium tohoto předmětu probíhá v anglickém jazyce a kromě zkoušek z běžných šesti předmětů jsou u studentů také testovány tzv. soft skills prostřednictvím

závěrečné práce, dobrovolnických činností, tvořivosti a průřezového předmětu Theory of Knowledge, který se soustřeďuje na teorii a dějiny lidského vědění. Kromě vzdělávání poskytuje Nový PORG svým studentům stravování ve své školní jídelně a trávení volného času ve školní družině.

PORG Ostrava je nejnovější součástí sítě škol. Vznikla v Ostravě Vítkovicích na ulici Rostislavova v roce 2011. Jedná se o stejný model školy, jakým je Nový PORG. Počátkem roku 2015 navštěvovalo školu 95 žáků a 98 studentů. Konečná kapacita školy při plném obsazení je 110 žáků ZŠ a 208 studentů gymnázia. První maturitní ročník bude absolvovat PORG Ostrava v roce 2018. Aktuálně je PORG Ostrava na počátku certifikace IB. PORG Ostrava má svou vlastní školní jídelnu a školní družinu.

b) Orgány PORG

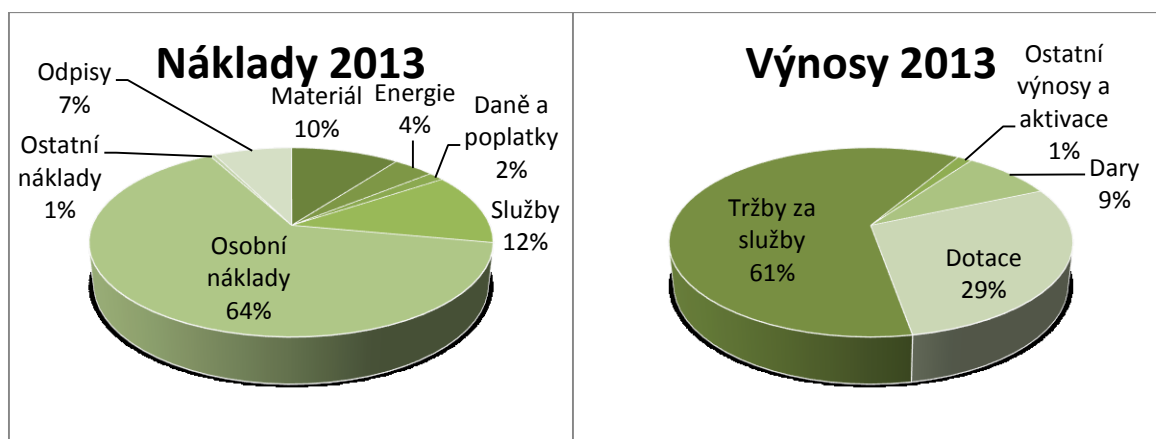
Statutárním orgánem PORG je ředitel společnosti. S platností od 18. ledna 2014 je ředitelkou paní PaedDr. Dagmar Dluhošová, která ve funkci nahradila Mgr. Václava Klause mladšího. Ředitel řídí činnost obecně prospěšné společnosti a jedná jejím jménem. Ředitel vykonává svou funkci ve smluvním poměru a jeho povinností je vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře. Ředitelova funkce je omezena částkou jeden milion Kč, v případě přesáhnutí této částky při nabývání a zcizování movité věci, zřizování věcného břemene nebo předkupní smlouvy k movité věci, disponování s majetkem či finančními prostředky je nutný souhlas správní rady. Ředitel je jmenován a odvoláván správní radou. Správní rada se skládá ze šesti členů, které jmenuje a odvolává zakladatel. Členové správní rady jsou jmenováni na dobu tří let a pouze jedna třetina členů správní rady může být v pracovněprávním vztahu k OPS. Pravomoci správní rady vyplývají z § 13 zákona č. 248/1995 Sb. Správní rada je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina jejích členů. K vydání souhlasného stanoviska k usnesení je potřeba nadpoloviční většina přítomných členů. Správní rada volí ze svého středu předsedu, v roce 2015 byl předseda správní rady pan Martin Roman. Dozorčí rada je kontrolním orgánem OPS, skládá se ze tří členů, kteří jsou jmenováni zakladatelem na dobu tří let. Činnost dozorčí rady se řídí ustanovením § 16 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, mezi nejzásadnější funkce patří přezkoumávání účetní závěrky a výroční zprávy, dohlížení na vývoj OPS v rámci zákonů a zakládací listiny. Dozorčí rada má právo nahlížet do účetních knih a jiných dokladů a dále může svolávat jednání správní rady, kterých se může účastnit.

c) Hospodaření PORG

V roce 2013 činily náklady společnosti PORG celkem 122 198 tis. Kč. Celkem 64 % všech nákladů tedy 78 000 tis. Kč tvořily mzdy a související sociální náklady, jak je také patrné z grafu 4.3. Mzdy jsou alokovány mezi zaměstnance a vedení společnosti v poměru 3:1. Celkový průměrný přepočtený stav pracovníků byl v roce 2013 102, z toho 12 pracovníků bylo součástí vedení společnosti. Mezi vedení společnosti patří kromě ředitele společnosti také výkonní ředitelé jednotlivých škol, jejich zástupci, personalista, senior teacher a hlavní účetní. Průměrné osobní náklady na jednoho zaměstnance z řad vedení společnosti činily v roce 2013 cca 1 625 tis. Kč ročně, průměrné náklady na ostatní zaměstnance dosahovaly za rok 2013 cca 650 tis. Kč.

Další významnou nákladovou položkou je spotřeba materiálu, která v roce 2013 činila desetinu všech nákladů, mezi spotřebovaný materiál patří především studijní pomůcky pro žáky a studenty, dále materiál potřebný pro provoz a udržování škol. Desetinu celkových nákladů zaujímá také položka ostatní služby. Mezi ostatní služby patří zejména nájemné, leasing, telefon, internet, úklidové služby, školení a jazykové služby, reklama a odvoz odpadu.

Graf 4.3 – Náklady a výnosy PORG v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy 2013

Výnosy v roce 2013 dosahovaly výše 134 293 tis. Kč. 60 % všech výnosů bylo tvořeno tržbami z prodeje služeb, především se jedná o úhradu školného, obědů a také tržeb z reklamy. Další významnou položkou ve výnosech společnosti PORG je provozní dotace od MŠMT ČR, která tvořila 28 % všech příjmů. Zhruba 8,5 % výnosů tvořily přijaté finanční dary od třetích osob, celkem se v roce 2013 jednalo o 11 500 tis. Kč. PORG dosáhl v roce 2013 zisku 11 179 tis. Kč.

Jak je patrné z grafu 4.3, nejvýznamnější položkou výnosů je školné. Školné meziročně roste o několik procentních bodů v závislosti na inflaci, zvýšené školné se dotkne vždy jen nově nastupujících žáků a studentů. Pro školní rok 2014/2015 bylo školné pro studenty PORG Libeň stanoveno na 42 500 Kč až 50 400 Kč. Levnější školné má oktáva, nejdražší prima až tercie. Gymnázium Nový PORG má školné stanovené v rozmezí 112 000 Kč až 121 500 Kč. V případě registrace do IB programu musí student zaplatit jednorázový poplatek 25 000 Kč, ale i přesto je studium mezinárodní IB maturity na Novém PORGu nejlevnějším v Praze. Základní škola Nový PORG vybírá školné 124 500 Kč za školní rok. Gymnázium v Ostravě má stanovenou hranici školného na 87 000 Kč a za základní školu se platí 91 000 Kč za školní rok. Nutno dodat, že zájmem školy je dostupnost studia pro nadané žáky bez ohledu na finanční situaci, z toho důvodu jsou udělovány sociální stipendia ze Studijního fondu Martina Romana na Novém PORG a v Ostravě, dále pak v Praze Libni funguje Studijní fond Pavla Hlavinky. Studijní fond Pavla Hlavinky podporuje studenty ze sociálně slabších rodin stipendiem 50 nebo 100 % po celou dobu studia. Studijní fond Martina Romana uděluje stipendia v rozsahu 10 až 100 %.

Podle zákona o obecně prospěšných společnostech § 19 musí obecně prospěšná společnost nechat ověřit účetní závěrku auditorem v případě, že její obrat je vyšší než 10 mil. Kč nebo je příjemce dotace z veřejného rozpočtu ve výši alespoň 1 mil. Kč. Jak plyne z výše uvedeného, musí PORG nechat ověřit svou účetní závěrku auditorem, protože splňuje obě z uvedených podmínek. Audit provádí společnost Daně a audit s.r.o. v čele s paní Beránkovou.

4.2.1. Právní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

Po rozhovoru s ředitelkou společnosti paní doktorkou Dagmar Dluhošovou nemá PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. v plánu provést transformaci na jinou právní formu. Tento závěr vyplývá z konzultace s externí právní poradenskou firmou. Z tohoto důvodu lze konstatovat, že se rekodifikace soukromého práva společnosti PORG z právního hlediska téměř nedotkla.

Jedinou změnou, kterou je nucena společnost provést v důsledku rekodifikace soukromého práva, je úprava smlouvy o studiu, která se uzavírá mezi školou a rodičem žáka či studenta. Stávající smlouva byla právní firmou posouzena jako nedostatečná z pohledu NOZ. Hlavním důvodem byla absence konkrétního vyčíslení výše školného na daný školní rok, popřípadě mechanismus, jakým způsobem bude rodič o výši školného informován. V původní smlouvě o studiu byla v § 6 použita pouze formule, že „*Výši školného pro jednotlivé třídy*

stanoví zřizovatel školy na následující školní rok nejpozději 30. 4.“ Toto ustanovení nekoresponduje s ustanovením soukromého práva, že obě smluvní strany by měly být v rovnocenném postavení, v tomto případě je rodič žáka či studenta v nevýhodné pozici.

V dubnu 2015 již byla připravena nová smlouva o studiu, ve které bude od příštího školního roku jasně stanovena výše školného na první školní rok docházky a jakákoliv změna výše školného bude řešena dodatkem ke smlouvě. Problémem však zůstávají smlouvy, které již byly podepsány mezi rodiči aktuálních žáků a studentů a ředitelem školy. Smlouvy o studiu se totiž podepisují na celé období studia a z tohoto důvodu je nutné vytvořit dodatky ke všem stávajícím smlouvám, které by lépe podchycovaly výše zmíněný problém, konkrétně se jedná o 600 smluv.

4.2.2. Daňové změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

PORG z daňového hlediska pocítil změnu především v nutnosti nově platit silniční daň, jak je uvedeno v kapitole 3.4.6. PORG vlastní osobní automobil Škoda Fabia 1,4 MPI a Škoda Octavia 1,8 TSI. Vůz Octavia byl uveden do provozu v březnu 2014, a proto si bude moci PORG snížit silniční daň o 48 % u tohoto vozu podle § 6 odst. 6 zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční. Další položkou, která vstoupí do základu daně silniční, bude využívání vlastních vozů pro služební cesty zaměstnanců, a to i přesto, že se bude jednat o cesty za účelem hlavní činnosti. Přibližně bude muset PORG odvést na silniční dani 10 000 Kč ročně, což není významná položka z pohledu hospodaření společnosti PORG, ale jedná se o zvýšení administrativní zátěže.

Z pohledu daně z příjmů je PORG zahrnut ve skupině veřejně prospěšných poplatníků s širokým základem daně. Snížení základu daně podle § 20 odst. 7 ZDP je obdobné jako ve zdaňovacím období 2013, pouze s tím rozdílem, že obecně prospěšné společnosti musí prostředky získané touto úsporou použít již v následujícím zdaňovacím období ke krytí nákladů vzniklých z nepodnikatelských činností. Jaký konkrétní dopad bude mít tato změna na výši zdanění, ukáže až daňové přiznání, které PORG odevzdává v termínu do šesti měsíců od skončení účetního období, a to z důvodu, že je podroben auditu.

V návaznosti na daň z příjmů pocítuje PORG zásadní změnu v účtování o darech. Dříve byly dary osvobozeny od daně darovací a takto získané prostředky se při jejich vynaložení považovaly za uznatelný náklad, a tedy snižovaly základ daně. Od roku 2014 je daň darovací zrušena a dary vstupují do širokého základu daně, dary jsou sice i nadále pro o.p.s. osvobozeny, ale nově se musí evidovat majetek či služby pořízené z darů a takto vynaložené náklady nejsou

daňově uznatelné. Pro PORG to znamená administrativní zátěž, ale také vysoké snížení daňově uznatelných nákladů a tedy i zvýšení základu daně a daňové zátěže. Například v roce 2013 by takto vynaložené náklady, v případě, že uvažujeme, že všechny dary byly také v roce 2013 utraceny, dosahovaly objemu 11,5 miliónu, a tedy daň ze zvýšeného základu daně by vzrostla o téměř 2,2 miliony Kč.

4.2.3. Účetní změny v návaznosti na rekodifikaci soukromého práva

Hlavní účetní Tomáš Líbal nezaznamenal žádné změny v účetnictví v důsledku rekodifikace soukromého práva. Jedinou změnu bychom mohli uvést v návaznosti na dar, a tedy nutnost evidovat pořízený majetek a služby z darů odděleně od ostatních nákladů.

5. Závěr

Diplomová práce měla za cíl analyzovat změny v legislativě nestátních neziskových organizací v souvislosti s rekodifikací soukromého práva v České republice. V teoretické části bylo z hlediska teorie práva definováno soukromé právo a následně historický vývoj úpravy soukromého práva na území ČR. Dále se teoretická část zabývala právními formami nestátních neziskových organizací definovaných podle NOZ.

V praktické části byly definovány nestátní neziskové organizace a velká část kapitoly byla věnována statusu veřejné prospěšnosti. Následně jsme analyzovali možné transformace forem neziskových organizací. Analýze byla podrobena také daňová a účetní problematika.

Rekodifikace soukromého práva je považována za největší rekodifikaci v novodobých dějinách a bez nadsázky lze tvrdit, že ovlivnila život každého občana České republiky. Před rekodifikací soukromého práva, tedy před rokem 2014, byl na území ČR účinný občanský zákoník z roku 1964. Hlavní úskalí bylo v zakořeněné marxistické ideologii, která soukromá práva občanů nepodporovala. Dalším důvodem pro rekodifikaci bylo také rozcházení právní úpravy soukromého práva v ČR od právní úpravy v ostatních evropských státech.

Velmi výrazně rekodifikace ovlivnila jazyk právních předpisů, nově se zavádí pojmy původně české místo hojně užívaných počeštěných výrazů. Nahrazeny byly pojmy, které se běžně používaly ve smluvních vztazích, v právních předpisech, ale také v běžné mluvě, místo toho byla zavedena původně česká slova, která by však ve většině případů bez rekodifikace upadla v zapomnění.

Jako pozitivní změnu bychom uvedli, že nový občanský zákoník je ve svých ustanoveních benevolentnější a nechává výrazně více prostoru smluvním stranám, aby si své smluvní vztahy mohly definovat podle svých potřeb. Jako další pozitivum lze vnímat, že nově jsou soukromoprávní vztahy upraveny v jednom uceleném právním kodexu, respektive ve třech zákonech. Toto pozitivum je také patrné z pohledu nestátních neziskových organizací, kdy téměř každá právní forma měla před rokem 2014 svůj samostatný zákon, který upravoval soukromoprávní vztahy v dané organizaci. Tyto samostatné zákony byly k 1. lednu 2014 zrušeny a nahrazeny ustanoveními občanského zákoníku. Je však patrné, že nový občanský zákoník z původní legislativy vycházel a většinu všech ustanovení týkajících se nestátních neziskových organizací přebíral beze změny. Změny pojmů a ucelených názvů se dotkly také neziskového sektoru a to konkrétně názvu právních forem, kde místo občanských sdružení jsou zavedeny

spolky, obecně prospěšné společnosti jsou zrušeny a nově jsou zavedeny ústavy, které nepřímo kopírují původní obecně prospěšné společnosti. Nadace a nadační fondy byly zachovány.

V případě, že bychom se snažili dále hledat pozitiva z pohledu nestátních neziskových organizací, se domníváme, že bychom jich již více nenašli. Obecně se očekávalo a hlavním motivem pro výběr tématu diplomové práce bylo, že nový občanský zákoník bude konečně definovat nestátní neziskový sektor, a to pomocí statusu veřejné prospěšnosti. Tento status je pouze obecně v NOZ nastíněn a následně je odkázáno na zákon, který nebyl schválen a tedy ani neexistuje. Z tohoto důvodu se na poslední chvíli měnily daňové zákony a také další zákony, který s tímto statusem počítaly.

Dalo by se shrnout, že po rekodifikaci soukromého práva je situace v neziskovém sektoru obdobná jako před rekodifikací, tedy že neziskový sektor není nijak zvlášť definován. Česká republika je jediným evropským státem, ve kterém je organizace zařazena do skupiny nestátních neziskových organizací na základě své právní formy. Nutno však zmínit, že ani v případě úspěšného schválení zákona o statusu veřejné prospěšnosti by se tento systém nezměnil. Zákon totiž neohraničil neziskový sektor na základě vykonávaných činností, ale opět pouze na základě právních forem, v poslední instanci by měl o udělení statusu rozhodovat soud. Toto řešení se však na první pohled jeví jako administrativně velmi náročné a téměř nereálné. Nebyl totiž stanoven klíč, podle kterého by měl soud určovat veřejně prospěšnou činnost.

Z daňového ani účetního hlediska také nedošlo v důsledku rekodifikace k výrazným změnám, což v případě, že status veřejné prospěšnosti není blíže specifikován, lze vnímat převážně pozitivně. Jediné změny, které byly nepřímo zapříčiněny rekodifikací soukromého práva, se jeví jako nekoncepční a tedy přispívají k právní nejistotě v České republice. Jako koncepční, ale zbytečné a matoucí se jeví změny názvosloví a pojmů, což také nepřispívá k právní stabilitě ve státu.

Teoretické poznatky a výsledky praktické části byly následně ověřeny na Občanském sdružení Dítě s diabetem a PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Občanské sdružení Dítě s diabetem se automaticky transformovalo po 1. lednu 2014 na spolek. Povinností sdružení je upravit stanovy podle NOZ do konce roku 2016 a přizpůsobit svůj název dle NOZ do konce roku 2015, této povinnosti se občanské sdružení zhostilo úspěšně a celý proces přetvoření stanov nebyl pro sdružení ani příliš administrativně náročný. Občanské sdružení Dítě s diabetem neuvažovalo o možnosti transformovat se na jinou právní formu než na spolek, což z hlediska

rozsáhlé členské základy a prosazování zájmů členů považujeme za správné rozhodnutí. Z daňového ani účetního hlediska nebyly zaznamenány žádné změny plynoucí z rekodifikace soukromého práva pro Občanské sdružení Dítě s diabetem.

PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. využívá možnosti pokračovat ve své právní formě podle zákona o obecně prospěšných společnostech, který byl účinný před rokem 2014, což v důsledku analýzy možnosti transformovat se na jiné právní formy vnímáme jako správný krok, a to především z důvodu právní stability, zachování důvěryhodnosti a vyhovujícího uspořádání v rámci OPS. Po vyhodnocení možné transformace na jinou právní formu se toto nejeví pro organizaci jako přínosné, vzpomeňme, že právní forma OPS původně byla uzpůsobena především pro soukromé školy a podobné instituce nezřízené za účelem dosahování zisku. Hlavní změnou plynoucí z rekodifikace soukromého práva je nutnost úpravy smluv o studiu, nově bude pro školní rok 2015/2016 vyhotovena smlouva, která se bude podrobněji zabývat stanovováním školného a bude vysloveně definovat školné pro první rok studia. Další změnou je zdaňování příjmů podle modelu veřejně prospěšného poplatníka s širokým základem daně, avšak významnější z pohledu daně z příjmů je pro PORG změna ve zdaňování darů. Náklady vynaložené z přijatých darů jsou pro PORG od 1. 1. 2014 daňově neuznatelnými náklady, to má za následek podstatné zvýšení základu daně a tedy i daně samotné. Od roku 2014 musí PORG nově platit silniční daň, a to i v případě, že jsou vozidla používána pro hlavní nevýdělečnou činnost. Z účetního hlediska nebyly zaznamenány žádné změny, kromě nutnosti odděleně evidovat náklady spojené s přijetím finančního daru.

Z pohledu nestátních neziskových organizací se rekodifikace soukromého práva jeví jako nekoncepční, nedodělaná a uspěchaná. Tento dojem však mohou nabýt i ostatní soukromoprávní subjekty, protože dokonce dříve, než nový občanský zákoník vstoupil v účinnost, se začaly šířit názory, že je nutné NOZ novelizovat. Tato situace nepřispívá k politické stabilitě v České republice a veřejnosti nezbyvá než doufat, že se situace uklidní a celá problematika nestátních neziskových organizací bude řešena konceptuálně.

Seznam použité literatury

a) Odborná literatura

BEZOUŠKA, P. a L. PIECHOWICZOVÁ. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny.

1. vyd. Olomouc: Anag, 2013, 375 s. ISBN 9788072638192.

GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

ISBN 9788073804541.

HALFAR, Bohuslav a kol. *Právo*, 3. vyd. Ostrava: 2008. VŠB-TUO. ISBN 9788024819068

KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*. 2. vyd. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 3406400825.

KOČÍ, Petr a kol. *Meritum Nevýdělečné organizace 2012*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

312 s. ISBN 978-80-7357-737-7

KOLEKTIV AUTORŮ. *Nevýdělečné organizace 2012*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR,

2012. 294 s. ISBN 978-80-7357-737-7.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. Praha: Wolters

Kluwer ČR, 2013. 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, 727 s. ISBN

8072017411.

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví, daně*.

12. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 264 s. ISBN 978-80-7263-825-3.

SCHELLE, K. a J. TAUCHEN. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, 1019 s. Právo (Key Publishing). ISBN 9788087475164

SVOBODOVÁ, Jaroslava a kol. *Účtová osnova, české účetní standardy – pro účetní jednotky, u kterých hlavní předmětem činnosti není podnikání*. Olomouc: ANAG, 2012. 344 s. ISBN 978-80-7263-728-7

URBANCOVÁ, A. a Š. KRYŠKOVÁ. *Účetnictví nevýdělečných organizací A*. 2. vyd. Ostrava:

Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 232 s. ISBN 978-80-248-1801-6

b) Internetové zdroje

BACHMANN, Pavel. Transparentnost a veřejná prospěšnost českých neziskových organizací [online]. Vláda ČR. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_bachmann_pro_web.pdf

BĚLOVSKÝ, Petr. *Občanské právo*. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno, 2009. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita. s. 437. Dostupné z:

http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/15_425-462_komunistickepravo-cz_Belovsky_Obcanske-pravo.pdf

DEVEROVÁ, Lenka. *Metodika transformace NNO* [online]. Dostupné z:

http://www.annakk.cz/administrace/soubory_ke_stazeni/1385623499_cz_metodika_transfprmac_e_final_komplet.pdf

ELIÁŠ, Karel, *Jak vypadají zásady nového občanského zákoníku?* [online]. 2012. Dostupné z:

<http://pravniradce.ihned.cz/c1-58984220-jak-vypadaji-zasady-noveho-obcanskeho-zakoniku>

ELIÁŠ, Karel. *Nový rok přináší nový občanský zákoník* [online]. 2008. Dostupné z:

<http://archiv.ihned.cz/c1-22701640-novy-rok-prinasi-novy-obcansky-zakonik>

FINANČNÍ SPRÁVA ČR. *Upozornění na novou úpravu zdaňování úroků z účtu u vybraných veřejně prospěšných poplatníků a společenství vlastníků jednotek od 1. 1. 2014*. [online]

30. 1. 2014. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/dan-z-prijmu/informace- stanoviska-a-sdeleni/2014/upozorneni-na-novou-upravu-zdanovani-uroku-z-uctu-u-vybranych-verejne-prospesnych-poplatniku-a-svj-4741>

FRIŠTENSKÁ, Hana a kol. *Průvodce Občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy*.

Fórum dárců [online] 2013, s. 29, Dostupné z:

http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8754/nadacni-fond-po-rekodifikaci-soukromeho-prava-subsidiarita-ci-analogie-uvnitr-nadacniho-prava.aspx [14. 2. 2015]

CHVOJKA, Jan. *Pozměňovací návrh číslo 7188*. Ze dne 12. 6. 2013 [online]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175808&pdf=1>

KOMISE PRO APLIKACI NOVÉ CIVILNÍ LEGISLATIVY. *Obecná část nového občanského zákoníku* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR. 2013. Dostupné z:

http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/MS_brozura_obecn%C3%A1_cast.pdf

KROUPA, Jan a kol. *Nový občanský zákoník a změny pro občanská sdružení & OPS, 1. část.*

Seminář pro Nadaci Via [online]. 2013, Praha. Dostupné online z: <http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz/wp-content/uploads/NOZ-Zm%C4%Bny-OS-OPS-NETT-kratka-verze-Final.pdf>

KROUPA, Jan a kol. *Nový občanský zákoník a změny pro občanská sdružení & OPS, 2. část.*

Seminář pro Nadaci Via [online]. 2013, Praha. Dostupné online z: <http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz/wp-content/uploads/NOZ-Zm%C4%Bny-OS-OPS-NETT-kratka-verze-2-%C4%8D%C3%A1st-semin%C3%A1%C5%99e.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat* [online]. Čl. 3, odst. 1. Dostupné z:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1173/087.pdf>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Důvodová zpráva k NOZ* [online]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti.* [online] 2013.

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=89310>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Pracovní verze návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012

Sb., občanský zákoník [online]. 2014. Dostupné online z: http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/08/Navrh_zmen_NOZ.pdf

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, *Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 sb.* [online]

Nejvyšší správní soud [14. 1. 2011] Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Zvlastni-senat-zrizeny-podle-zakona-c-131-2002-Sb-/art/52?menu=269>

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 sb.* [online]

Nejvyšší správní soud [14. 1. 2011] Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Zvlastni-senat-zrizeny-podle-zakona-c-131-2002-Sb-/art/52?menu=269>

OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný* [online]. Praha: 1899. J. Otto. Dostupné z:

<http://archive.org/stream/ottvslovnknauni42ottogoog#page/n881/mode/2up>

PAJAS, Petr. *K problematice veřejné prospěšnosti* [online]. 1999. Dostupné z:

http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/01/K_problematice_veřejne_prospesnosti.pdf

Poslanecká sněmovna parlamentu ČR. *Sněmovní tisk 989. Vl.n.z. o statusu veřejné prospěšnosti* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=989>

RONOVSKÁ, Kateřina, *K pojetí veřejné prospěšnosti v Evropě*. Právní fórum 9/2010. Dostupné online: [http://www.avpo.cz/wp-](http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/02/Ronovska_veřejna_prospesnost_v_evrope.pdf)

[content/uploads/2014/02/Ronovska_veřejna_prospesnost_v_evrope.pdf](http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/02/Ronovska_veřejna_prospesnost_v_evrope.pdf)

ŘÁPKOVÁ, Ivana. *Pozměňovací návrh číslo 7193*. Ze dne 12. 6. 2013 [online]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175819&pdf=1>

Svaz průmyslu a dopravy ČR. *Návrh zákona o podmínkách pro zápis statutu veřejné*

prospěšnosti [online]. 2014. Dostupné z: [http://www.spcr.cz/stanoviska-sp-cr/navrh-zakona-o-](http://www.spcr.cz/stanoviska-sp-cr/navrh-zakona-o-podminkach-pro-zapis-statutu-verejne-prospesnosti)
[podminkach-pro-zapis-statutu-verejne-prospesnosti](http://www.spcr.cz/stanoviska-sp-cr/navrh-zakona-o-podminkach-pro-zapis-statutu-verejne-prospesnosti)

Vláda České republiky. *Rada pro nestátní neziskové organizace* [online]. 2014. Dostupné z:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

WEBEROVÁ, Ivana. *Pozměňovací návrh číslo 7182*. Ze dne 12. 6. 2013 [online]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175819&pdf=1>

c) Ostatní zdroje

Všechny právní předpisy, na které se v textu odkazuje, jsou míněny v aktuálním znění, není-li uvedeno jinak.

BORLOVÁ, Ilona a kol. *ÚNES – účetnictví neziskového sektoru*. Praha: 2013, 2014, 2015. Wolters Kluwer ČR. ISSN: 1214-181X

E-mailová komunikace. *Výpis z registru osob vedeným Českým statistickým úřadem* [online]. 9. 3. 2015, ros@czso.cz.

Stanovy Občanské sdružení Dítě s diabetem. Ostrava: 2010. Dostupné z:
http://www.ditesdiabetem.cz/files/260_stanovy.pdf

Statut PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Praha: 2012. Dostupné z:
<https://or.justice.cz/ias/content/download?id=9f2267e7439241aba9fe0e1e715df662>

Vyhláška č. 504 ze dne 6. 11. 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174.

Výroční zpráva 2012 Občanské sdružení Dítě s diabetem. Ostrava: 2013. Dostupné z:
http://www.ditesdiabetem.cz/files/vyrocní_zprava_2012.pdf

Výroční zpráva 2012 PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Praha: 2013. Dostupné z:
<https://or.justice.cz/ias/content/download?id=9af516e2aa5a4fb69e02e692d4752753>

Výroční zpráva 2013 Občanské sdružení Dítě s diabetem. Ostrava: 2014. Dostupné z:
http://www.ditesdiabetem.cz/files/vyrocní_zprava_2013.pdf

Výroční zpráva 2013 PORG – gymnázium a základní škola, o.p.s. Praha: 2014. Dostupné z:
<https://or.justice.cz/ias/content/download?id=b34bc05f1eea423ba2d204b0832646fc>

Zákon č. 16 ze dne 21. 12. 1993 o dani silniční. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 6.

Zákon č. 137 ze dne 19. 4. 2006 o veřejných zakázkách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46.

Zákon č. 227 ze dne 3. 9. 1997 o nadacích a nadačních fondech. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997, částka 080.

Zákon č. 235 ze dne 1. 4. 2004 o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 078.

Zákon č. 248 ze dne 28. 9. 1995 o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 065.

Zákon č. 338 ze dne 4. 5. 1992 o dani z nemovitých věcí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 071.

Zákon č. 40 ze dne 26. 2. 1964 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 019.

Zákon č. 40 ze dne 5. 3. 1964, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19.

Zákon č. 513 ze dne 5. 11. 1991 obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 098.

Zákon č. 561 ze dne 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 190.

Zákon č. 563 ze dne 12. 12. 1991 o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107.

Zákon č. 586 ze dne 20. 11. 1992 o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117.

Zákon č. 68 ze dne 19. 2. 2013 o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 032.

Zákon č. 83 ze dne 27. 3. 1990 o sdružování občanů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 019.

Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2013, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 033.

Zákon č. 90 ze dne 22. 3. 2012, o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34.

Zákon o neziskových organizací Bulharska (Закон за юридическите лица с нестопанската цел - ЗЮЛНЦ.) [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.fisconsult.bg/dokumenti/zakoni-odeksti-pravilnici-i-naredbi/item/odeksi-i-zakoni/zakon-za-uridicheskite-lica-s-nestopanska-cel-zulnc.html>

Zákonné opatření Senátu ze dne 30. 10. 2013 o dani z nabytí nemovitých věcí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 132.

Seznam zkratek

ABGB – Všeobecný zákoník občanský pro veškeré německé země dědičné

DM – diabetes mellitus

ibid – ibidem (latinsky tamtéž)

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR

NNO – nestátní neziskové organizace

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OPS – obecně prospěšná společnost

OS – občanské sdružení

PO – právnická osoba

VPP – veřejně prospěšný poplatník

VŠB-TUO – Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava

ZDNV – zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

ZDP – zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

ZDS – zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

ZNNV – zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

ZSO – zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2015

Bc. Marcel Michnev

Seznam příloh

- **Příloha č. 1:** Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti